

Интернет- коммуникация жана маалымат каражаты

“Steps to Success” Коомдук Бирикмеси, Каракол ш. 2017
“Сорос-Кыргызстан” Фондунун каржылыгы менен жазылган

Ачык лицензия

[Creative Commons «Attribution» \(«Атрибуция»\) 4.0 Всемирная.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

МАЗМУНУ

1. Веб браузерлерди таануу жана колдонуу.....	3
2. Маалымат издөө. Google издөө системасынын мисалында.....	8
3. Электрондук почта жана анын мүмкүнчүлүктөрү.....	15
4. Социалдык тармактар жана мессенжерлер. Facebook, WhatsApp,Linkedin, Twitter.....	21
5. Блог алып баруу. Wordpress, Tumblr.....	31
6. Интернетке видео жүктөө жана аны менен бөлүшүү.....	34
7. Интернет аркылуу презентация алмашуу.....	37
8. Санарип сүрөттөр менен иштөө. Сүрөттөрдү Интернетке жүктөө жана бөлүшүү.....	42
9. Сайт түзүү. Google Sites, Wordpress.....	45
10. Интернетке документтерди сактоо жана аларды бөлүшүү. Google Диск	51
11. Ачык Билим Берүү Ресурстарын колдонуу.....	55
12. Тексттерди которуу (Google Translate).....	61

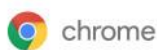
Темалар боюнча видеосабактар: <https://itkg.emektep.info/>

1. Веб серепчисин (browser) таануу жана колдонуу

Сиз компьютерде иштеп жатканда текст жазыш үчүн кайсыл программаны ачасыз? Албетте, биздин оюбузга MS Word программасы эске келет. Ал эми Интернет баракчаларын ачуу үчүн кайсы программаны ачабыз? Интернет баракчаларын сизге ачып берген программа - Интернет Серепчи (Browser) деп аталат. Интернет серепчилердин бир нече түрлөрү бар. Көпчүлүгү бир гана серепчи бар деп ойлошот. Биринчиден, эң популярдуу серепчилерди атай кетсек: Google Chrome, Mozilla Firefox, Opera, Safari жана Microsoft Edge браузерлери.

Эң негизги делген жана натыйжалуу иштеген төмөнкү серепчилер менен тааныштыра кетели.

Биринчиси Google корпорациясына таандык Google Chrome браузери. Сиз төмөнкү шилтеме аркылуу бул браузерди жүктөп алсаңыз болот:
<https://www.google.com/chrome/>

БРАУЗЕР

CHROMEBOOK

CHROMECAST

ИНТЕРНЕТ-МАГАЗИН

Интернет со скоростью Chrome

Быстрый и удобный браузер для компьютеров, телефонов и планшетов

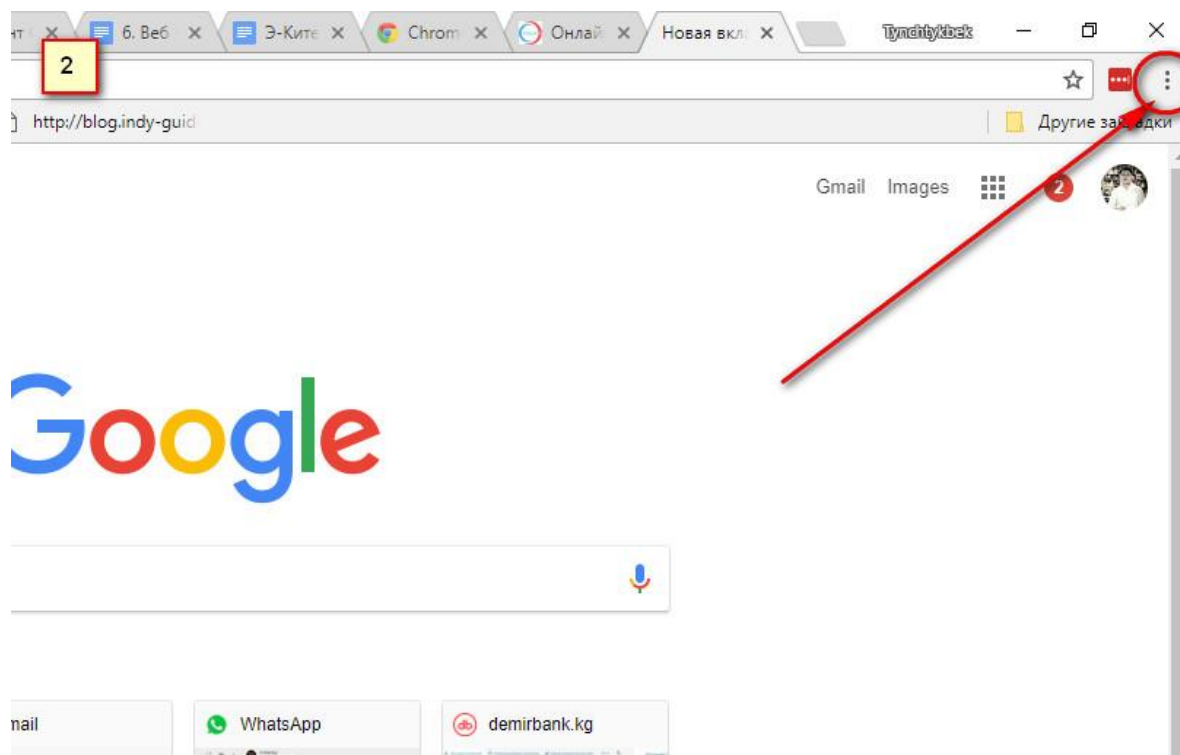
Скачать Chrome

Для Windows 10/8.1/8/7 64-bit

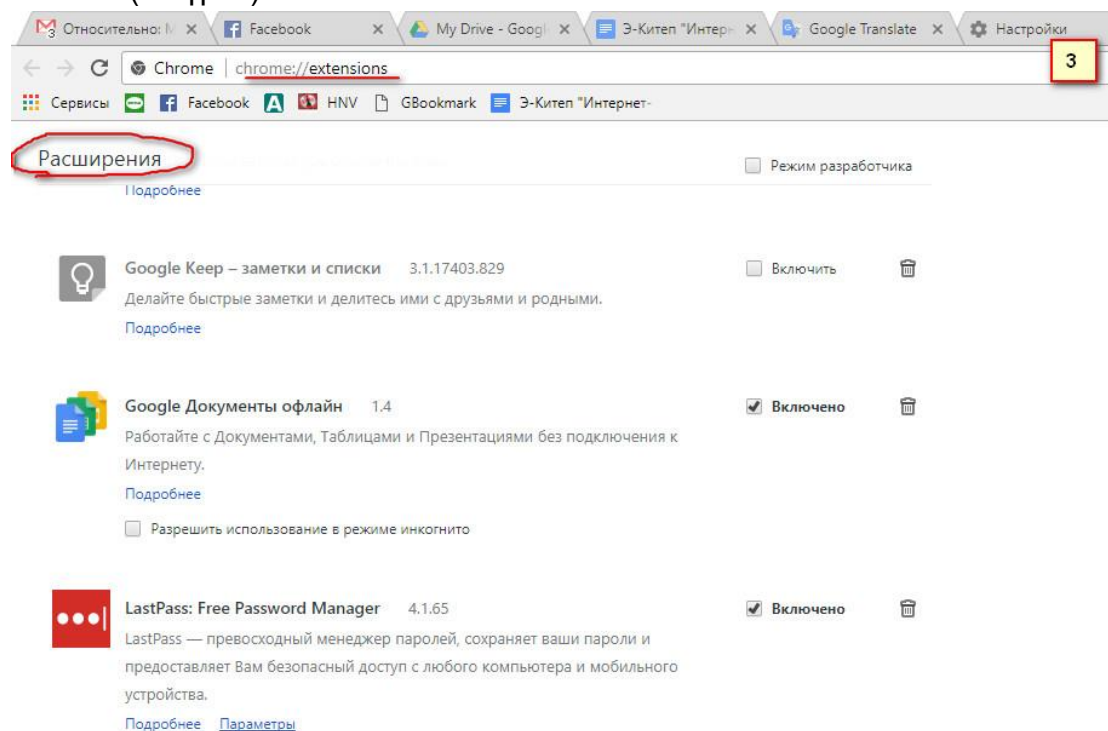
Скачать Chrome для другой платформы

Бул браузердин алгылыктуу жактары болуп, тез иштегендиги жана минималист дизайны саналат. Андан тышкары көптөгөн кеңейүү программалары (extensions) бар. Бул кеңейүү программалары аркылуу сиз браузерди ыңгайлуу колдонууңузга өбөлгө болуу үчүн түзүлгөн. Көпчүлүк программисттер өз кеңейүү программаларын браузерлер үчүн жазышат. Мисалы, сиз баракчалар менен каалаган учуруңузда бөлүшкүңүз келди, демек ушундай кеңейүү программасын издеп, аны орнотуп койсоңуз болот. Алгач серепчинин жөндөөлөрүнө баш багабыз (2-сүрөт)

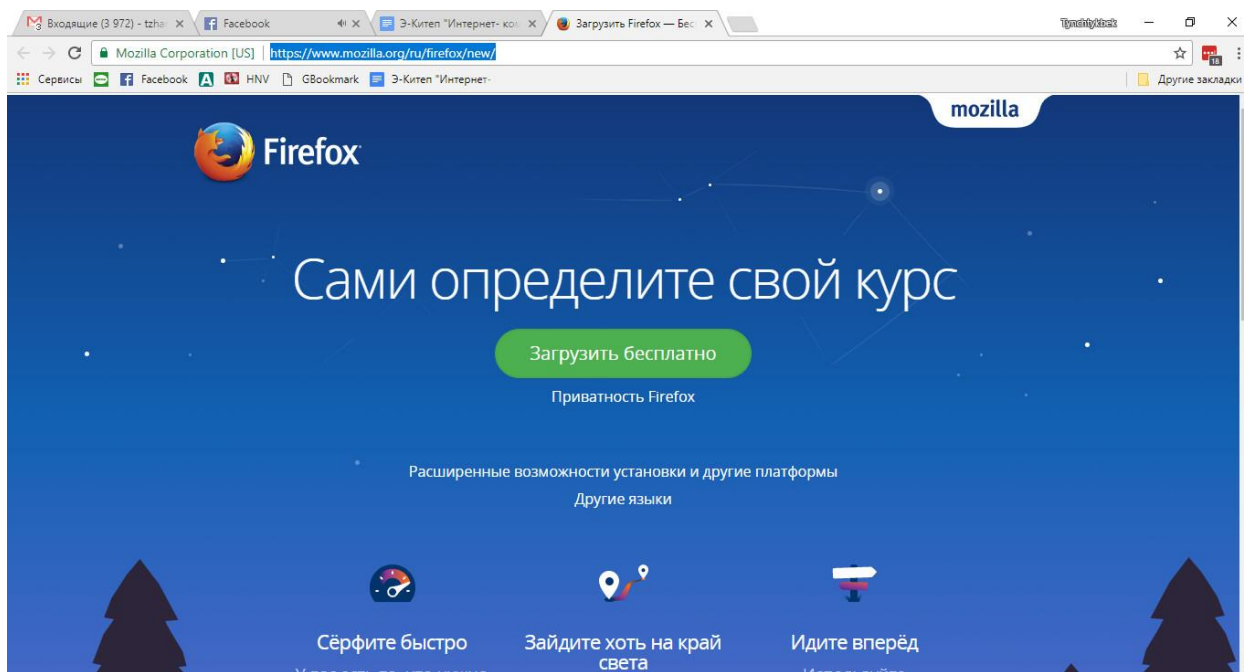

Ачылган баракчадан “кошумча жөндөөлөр” баскычын тандайбыз, бул баракча ачылат (3-сүрөт)

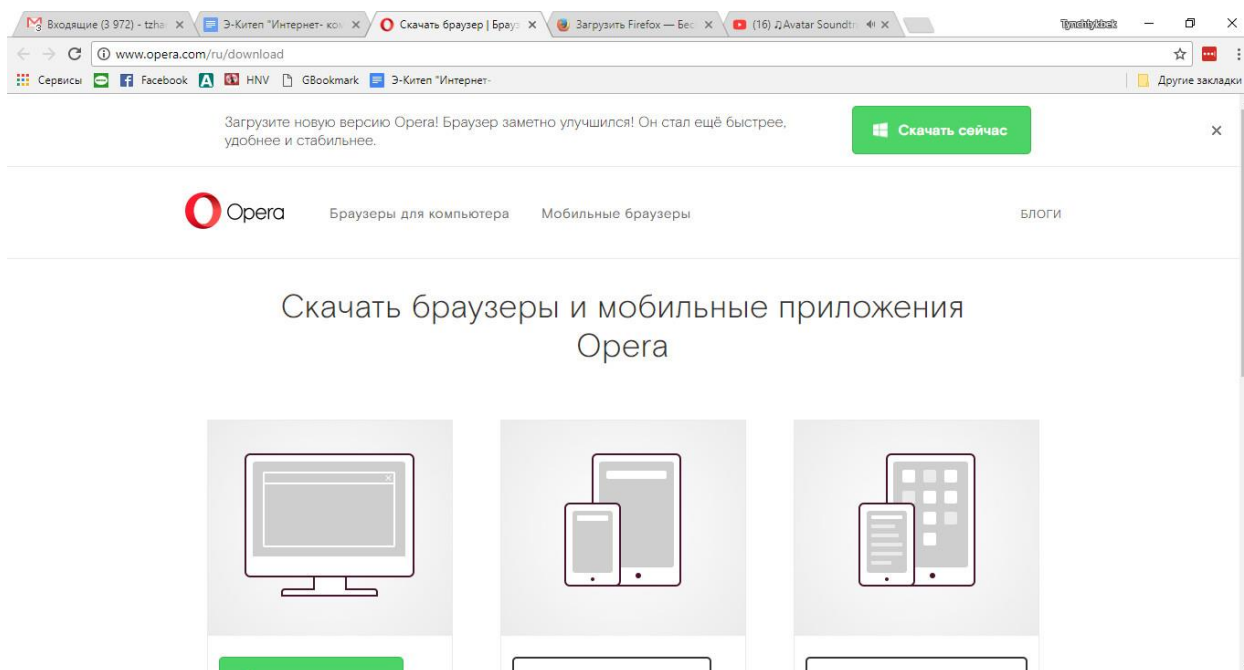

Эгерде сиз иштеген баракчалардын дарегин жана кэштерин серепчи сактап калбасын десеңиздер, анда инкогнито режиминде иштесеңиз болот. Ал үчүн Жөндөөлөр-Режим инкогнито (CTR+Shift+N) деп табасыз. Серепчиде интернет баракчаларын ачканда кадимки китеп баракчаларын ачканга салыштырса болот. Эгерде сиз CTR+T клавишасын бирге терсеңиз кийинки баракча ачылат. Ал эми CTR+N клавишалары жаңы өзүнчө баракчаны ачат. CTR+W баракчаны жабат ж.у.с. комбинациялары бар. Аларды Google аркылуу издеп таба аласыз.

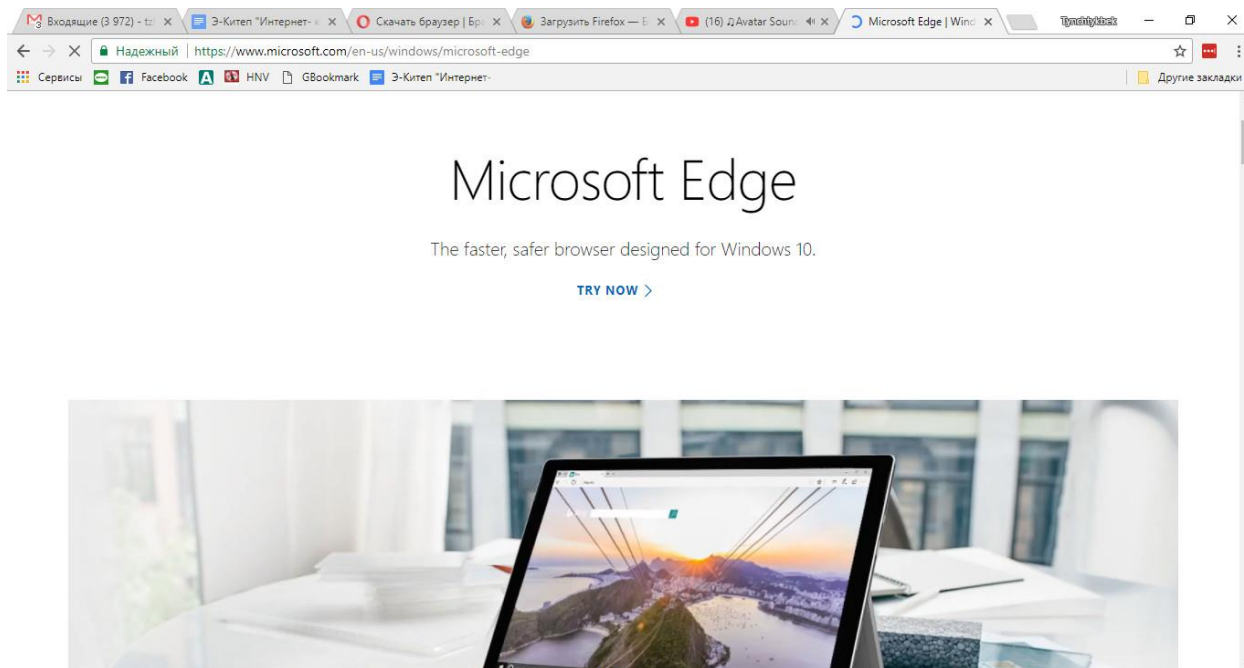
Биз карай турган кийинки браузер бул Mozilla Firefox. Бул браузер да өзүнүн натыйжалуу жана кеңейүүчү программалардын көптүгү менен айырмаланат. Бул серепчини <https://www.mozilla.org/ru/firefox/new/> дарегинен таба аласыздар.

Кийинки серепчи бул Опера. Көпчүлүк адам уюкфондор аркылуу Opera Mini браузерин колдонушат. Опера браузеринин жогорку браузерлерге салыштырмалуу Turbo mode режими менен айырмаланып турат. Бул браузерди <http://www.opera.com/download/> дареги аркылуу таба аласыз. Ал режим аркылуу сиздин браузердин анонимайзер болуп калганын түшүнөсүз.

Кийинки серепчи бул Microsoft Edge. Бул серепчи 2015 жылы жарыкка чыккан. Ыкчам иштейт. <https://www.microsoft.com/en-us/windows/microsoft-edge> дареги аркылуу бул серепчини жүктөп алса болот.

Тапшырмалар:

1. Google Chrome серепчисин жүктөп, аны компютериңизге орнотуп коюңуз.
2. Инкогнито режимин айтып көрсөтүп бериңиз.
3. Mozilla Firefox, Opera жана Microsoft Edge серепчилеринин айырмачылыктарын айтып бериңиз.

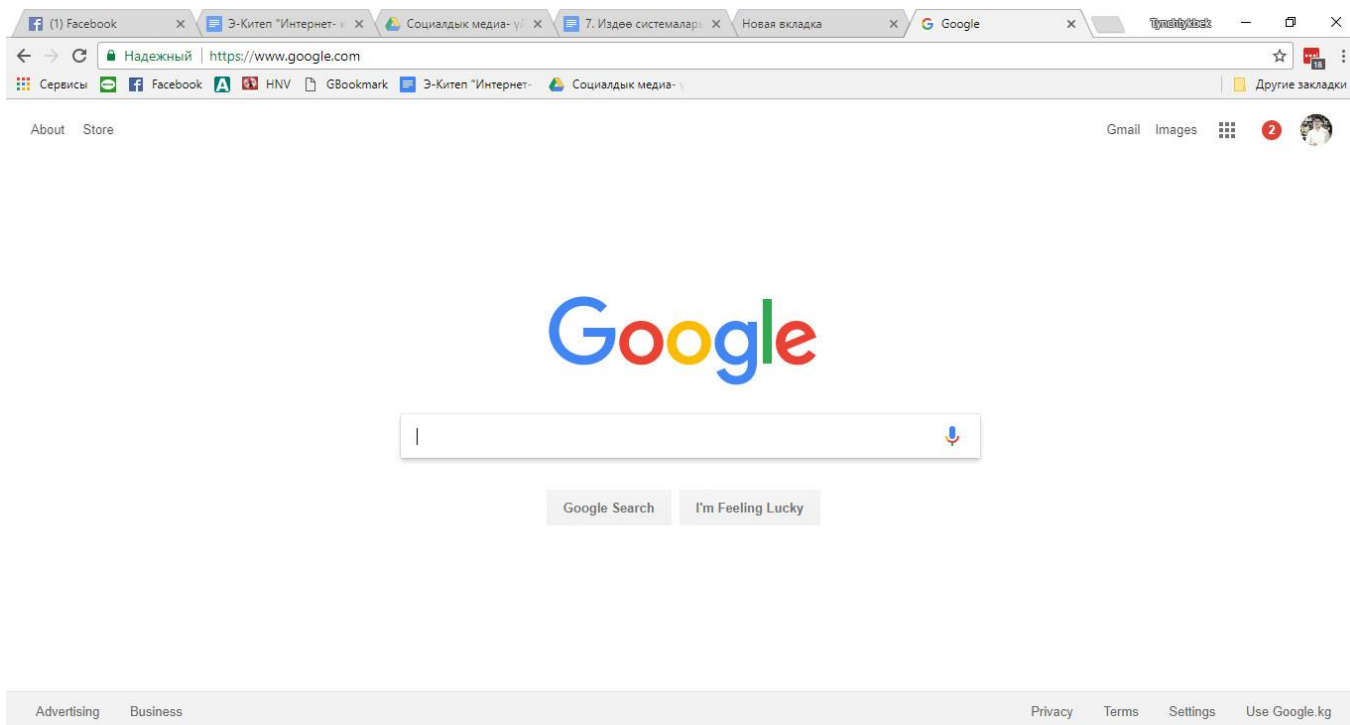
Суроолор:

1. Сиз азыр кандай серепчилердин кызматтарын колдонуп жүрөсүз?
2. Google Chrome, Mozilla Firefox, Opera, Safari жана Microsoft Edge серепчилеринин бири-биринен айырмачылыктары барбы? Болсо кандай?
3. Инкогнито дегенди кандай түшүндүңүздөр? Түшүнүгүңүздөрдү айтып бериңиздер.

2. Маалымат издөө. Google издөө системасынын мисалында

Интернет - бул маалымат булагы. Акыркы учурда телеберүү, радио, гезиттерден ж.б. кандай маалымат алсаңыз, интернеттен да ал маалыматтарды ала аласыздар. Эгерде телевизор, муздаткыч же унааңыздын эксплуатациялоо китепчеси жоголуп кетсе, ал китепчени интернеттен тапсаңыз болот. Интернет аркылуу билим алып, жумуш тапса да болот.

Сиз каалаган суроону Интернетте жайгашкан издөө машиналары (системалары) аркылуу узатсаңыз, анда интернетте сиздин сурооңузга жооп алууга болот. Сиздин сурооңуз менен иштөөчү гигант машиналар бар. Дүйнөдөгү эң ири издөө машинасы бул - Google. www.google.com

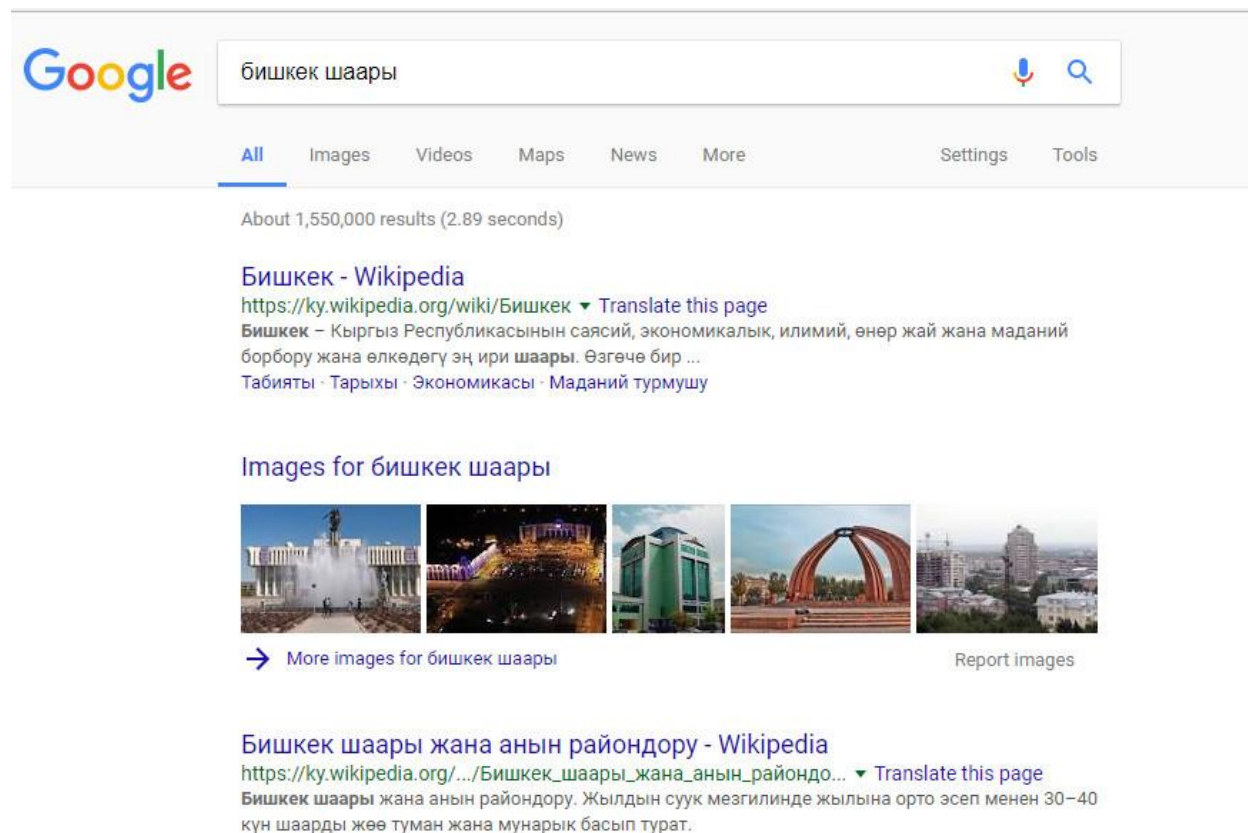
Google корпорациясынын сайты дүйнө жүзүндөгү эң популярдуу болуп саналат. Анкени көптөгөн адамдар бул издөө машинасын күнүгө колдонушат.

Издөө системаларын колдонуудагы негизги эске ала турган нерсе - бул маалыматтарды максаттуу жана туура издөө.

Биз эми маалыматты туура издегенди үйрөнөлү. “Бишкек шаары” деген темада Бишкек шаары тууралуу маалыматты, текст, видео, карта, сүрөт ж.б издеп көрөлү.

Сайтка кирген соң “Бишкек шаары” деген негизги сөздү терибиз да издөөнү баштайбыз. Бул учурда издөө машинасы миллиарддаган интернет

баракчаларынан “Бишкек шаары” сөзү катышкан бардык маалыматтарды, тексттерди издеп чыгат. Өзүңүздөр көрүп тургандай, 2 секунд ичинде 1,5 миллионго жакын маалымат таап чыккан.

Google

Бишкек шаары

All Images Videos Maps News More Settings Tools

About 1,550,000 results (2.89 seconds)

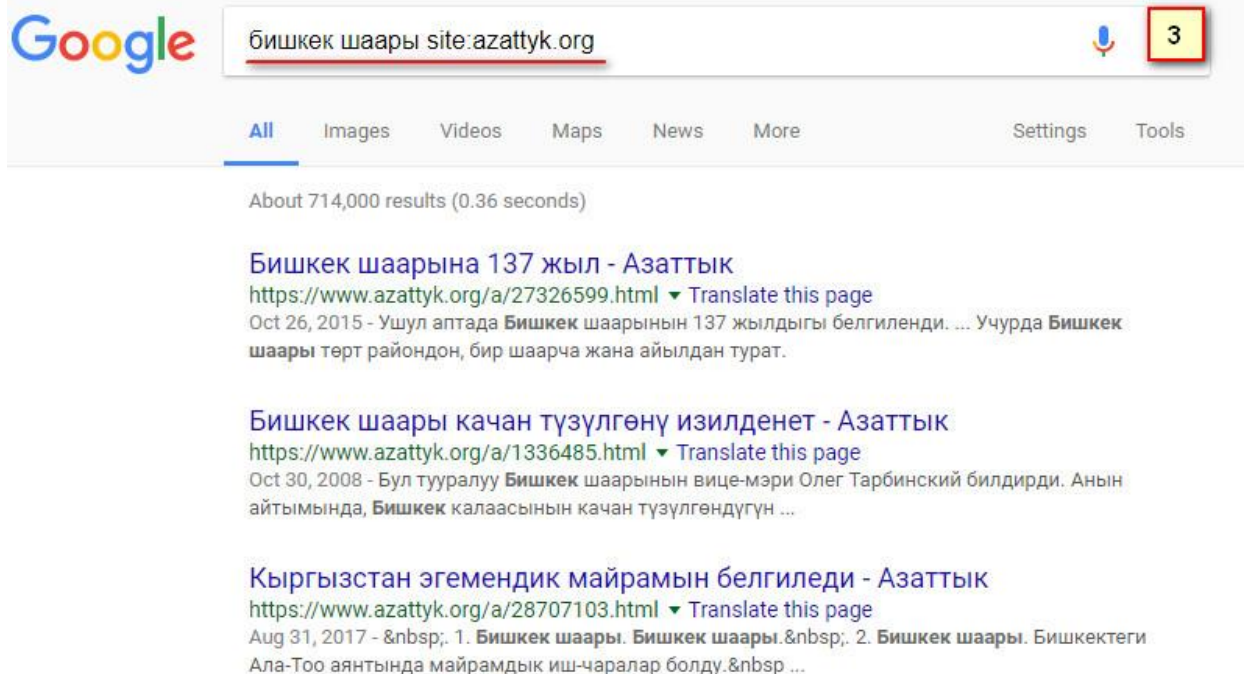
Бишкек - Wikipedia
<https://ky.wikipedia.org/wiki/Бишкек> ▼ Translate this page
Бишкек – Кыргыз Республикасынын саясий, экономикалык, илимий, өнөр жай жана маданий борбору жана өлкөдөгү эң ири шаары. Өзгөчө бир ...
Табияты · Тарыхы · Экономикасы · Маданий турмушу

Images for Бишкек шаары

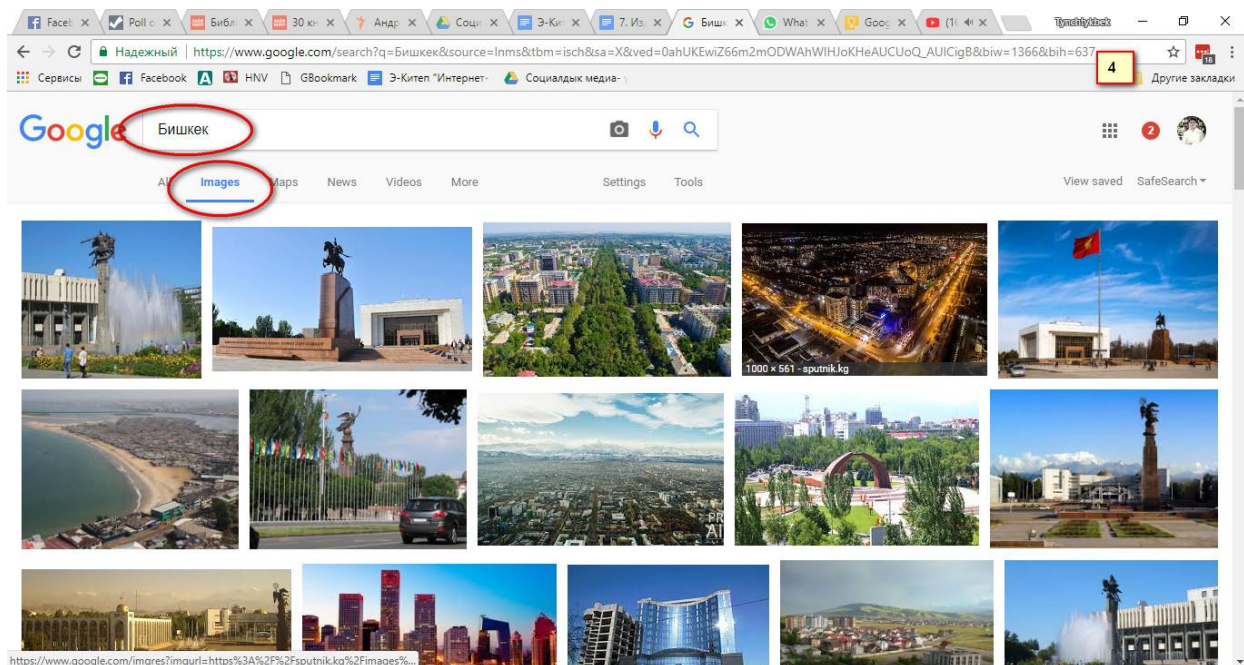
→ More images for Бишкек шаары Report images

Бишкек шаары жана анын райондору - Wikipedia
https://ky.wikipedia.org/.../Бишкек_шаары_жана_анын_райондо... ▼ Translate this page
Бишкек шаары жана анын райондору. Жылдын суук мезгилинде жылына орто эсеп менен 30–40 күн шаарды жөө туман жана мунарык басып турат.

Издөө машиналарына сурооңузду жазып жатканда сиздин сурооңуз так жазылышы абзел. Эми миллиондогон сайттардын бизге кереги жок. Балким бир гана сайттын ичиндеги маалыматты издегибиз келет. Балким бизди azattyk.org сайтында жайгаштырылган гана маалымат керек дейли. Демек биз “Бишкек шаары” сөзүнөн кийин site:azattyk.org деп сайттын атын жазабыз (3-сүрөт). Эми издөө машинасы ушул сайттын ичиндеги гана маалыматты издейт.

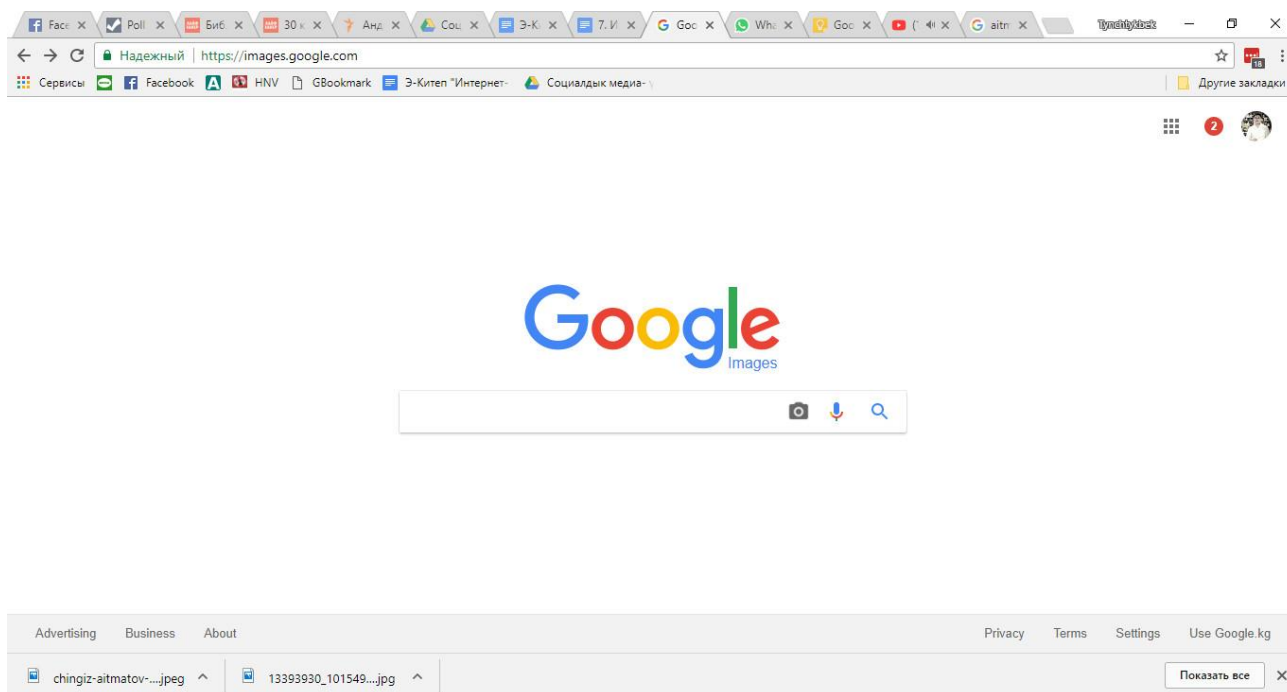

Google издөө сайты аркылуу сүрөттөрдү жана видеолорду жеңил тапса болот. Ал үчүн сүрөттөрдү издөө (images) буйругун бересиздер (4-сүрөт). Сизге жаккан сүрөттү андан кийин жүктөп алсаңыз болот. Ал эми карта, видео, жаңылыктарды издөөдө да дал ушундай буйруктар аркылуу таба аласыздар.

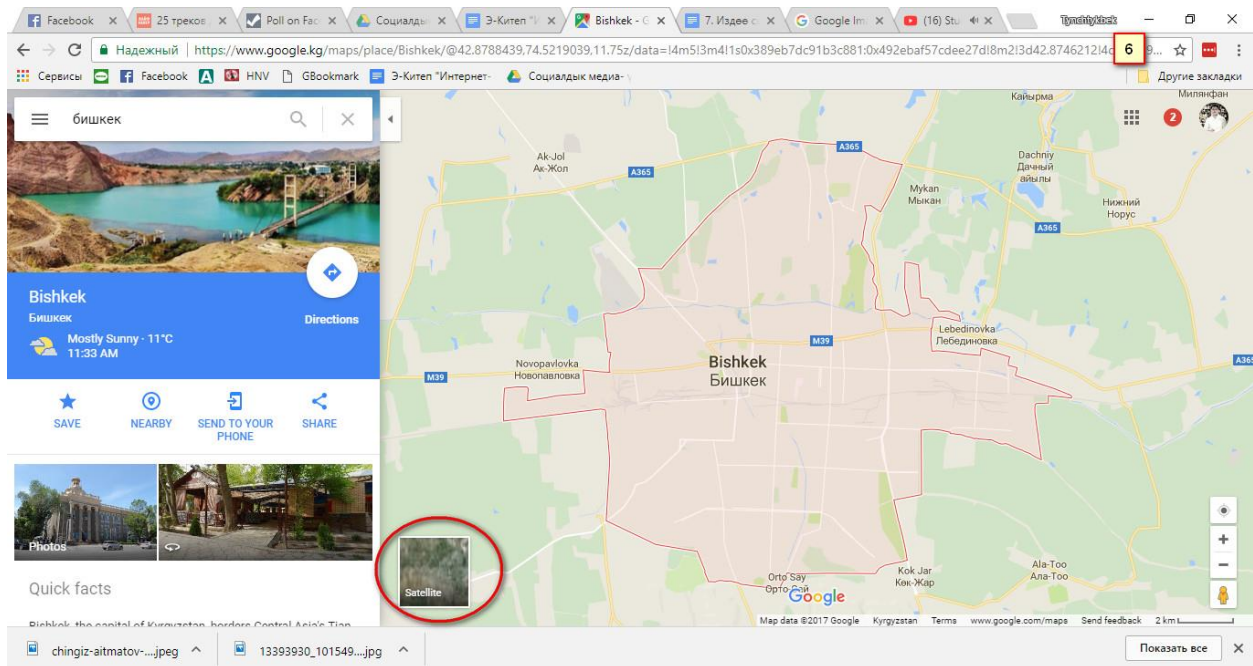
Google издөө машинасы аркылуу сиз тексттерден тышкары каалаган сүрөттөрдү

издесеңиз болот. Мисалы, сизде бир адамдын сүрөтү бар, бирок ал адам ким экенин билбейсиз. Ошол учурда сиз ал адамдын сүрөтүн Google издөө сайтына жүктөсөңүз, машина интернеттеги миллиондогон сүрөттөргө салыштырып чыгат да таап чыгат. Ал үчүн <https://images.google.com/> аркылуу кирип, сүрөттү ал жерге жүктөө зарыл.

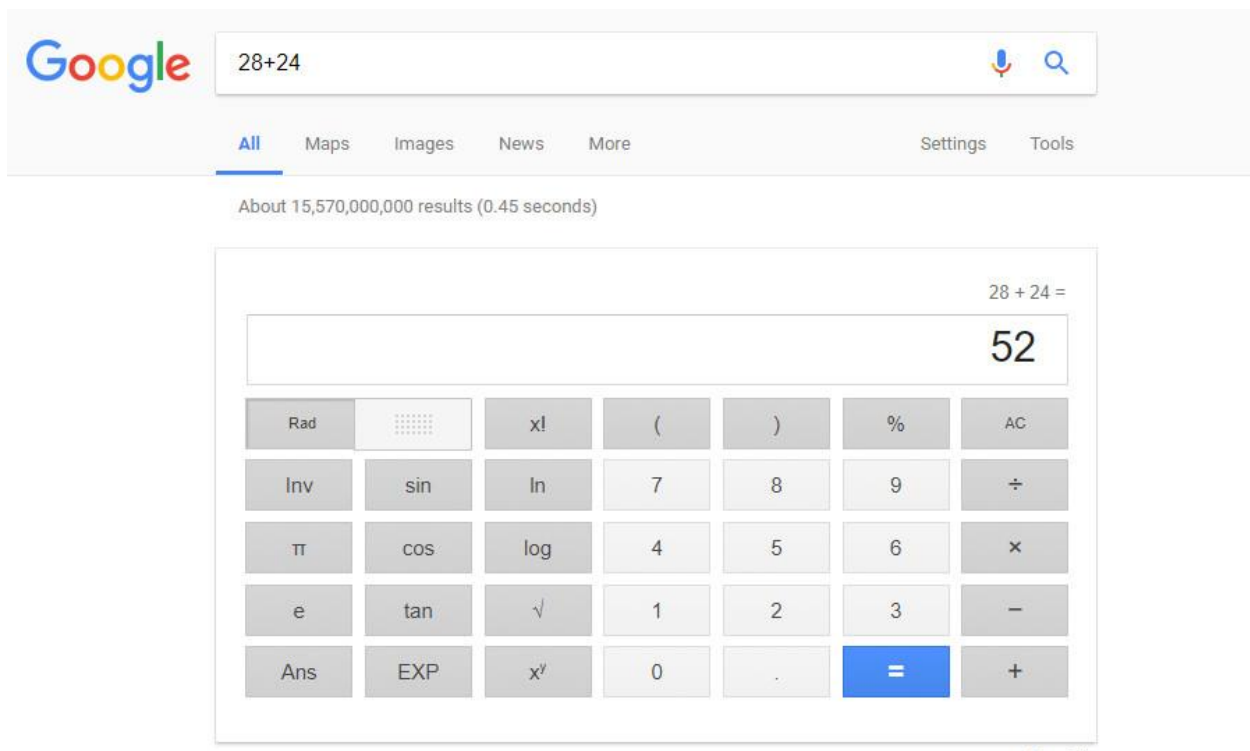

Ал эми Бишкектин картасын Google Maps <http://maps.google.com> кызматы аркылуу көрө алабыз. Спутниктен көргүбүз келсе, тиешелүү буйрукту беребиз (6-сүрөт). Бишкекте тартып алынган сүрөттөр, керек болсо аба-ырайын көрсөк болот.

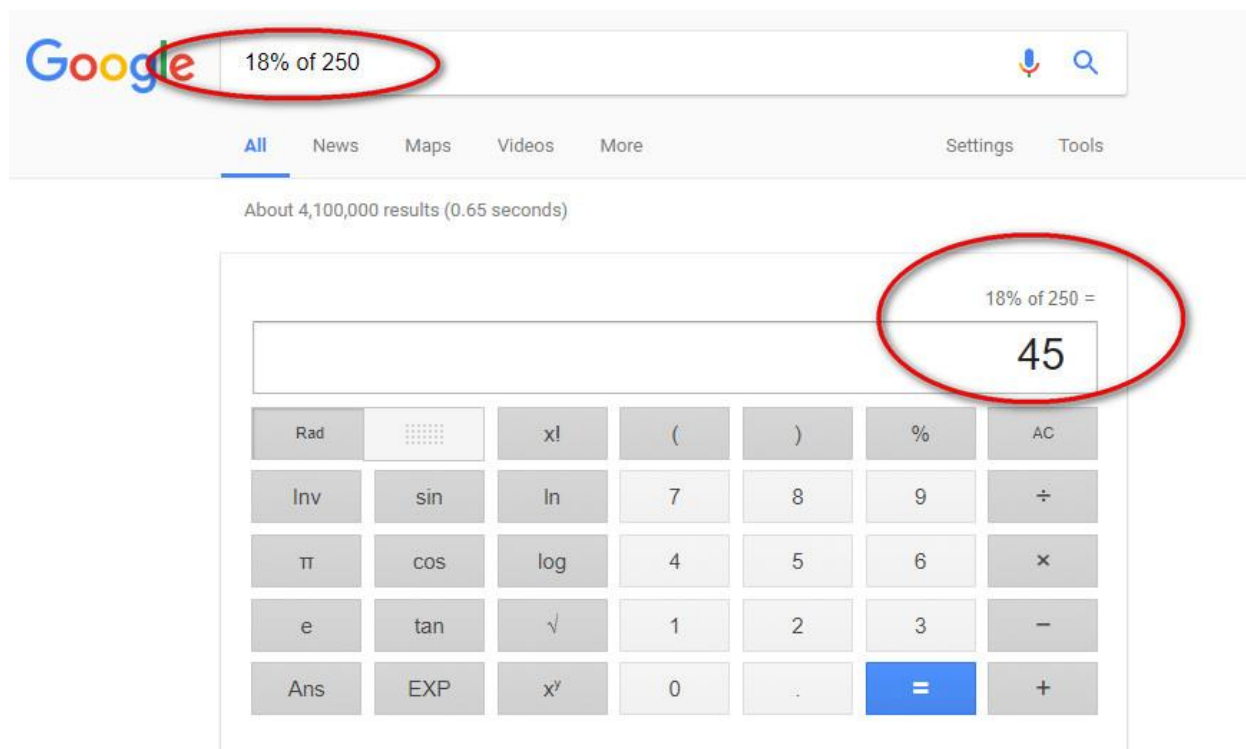
"Интернет- коммуникация жана маалымат каражаты"

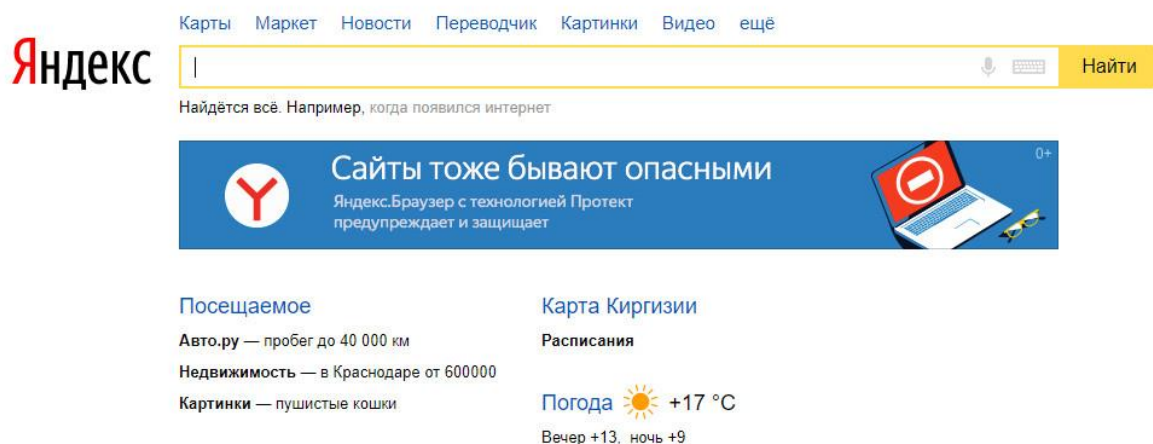
Google издөө системасын сиз калькулятор катары да колдонсоңуз болот. Мисалы, сиз $28+24$ деп терип баштаганыңызда эле калькулятор аны санап коет (5-сүрөт).

Же 250 санынын 18% канча деген суроого да оңой жооп бере алат:

Google издөө машинасынан тышкары yandex.ru издөө машинасын колдонсоңуз болот. Бул машина өзгөчө орус тилдеги интернет баракчаларын тез жана натыйжалуу таба алат. <http://www.yandex.ru>

Бирок өзүңүздөр байкап тургандай, Google издөө машинасын караганда бул сайтта бизге кереги жок маалыматтар көп жайгашкан. Сиз Google машинасын дайыма колдонуп көнүп калган соң, айрым учурларда yandex ти колдонсоңуз болот.

Темага карата түзүлгөн тапшырмалар:

1. Google.kg издөө системасын ишке чегериңиздер.
2. Негизги сөзгө өзүңүздүн аты-жөнүңүздү жазыңыз.
3. Машина таап чыккан тизмедеги керектүү маалыматтарды ачып окуп коюңуз.
4. Эми Ч.Айтматов деп жазып, издөө буйругун бериңиз, андан соң тийиштүү буйрук аркылуу сүрөттөрүн көрсөтүңүз.
5. Сиздин айылыңызды, шаарыңызды Интернеттеги картадан көрсөтүп бериңиз.
6. Калькулятордун жардамы менен айылыңыз менен шаардын ортосундагы аралыкты эсептеп коюңуз.

Суроолор:

1. Кандай издөө машинасын көп колдоносуз? Эмне үчүн?
2. Интернеттеги издөө системалары эмне үчүн керек?
3. Google.kg, Google.ru, Yandex издөө машиналарынын айырмачылыктары барбы?
4. Сиз жашаган көчөнү Интернет аркылуу көрсөтүп бере аласызбы? Кантип?
5. Издөө машиналары аркылуу сүрөттөрдү, видео-материалдарды, клиптерди, ырларды тапса болобу?
6. Сиздин аты-жөнүңүздү, жашаган, катталган жериңизди интернеттен табууга болобу?

3. Электрондук почта жана анын мүмкүнчүлүктөрү

Электрондук почта жана анын мүмкүнчүлүктөрү

Электрондук каттар жана аларды жөнөтүү.

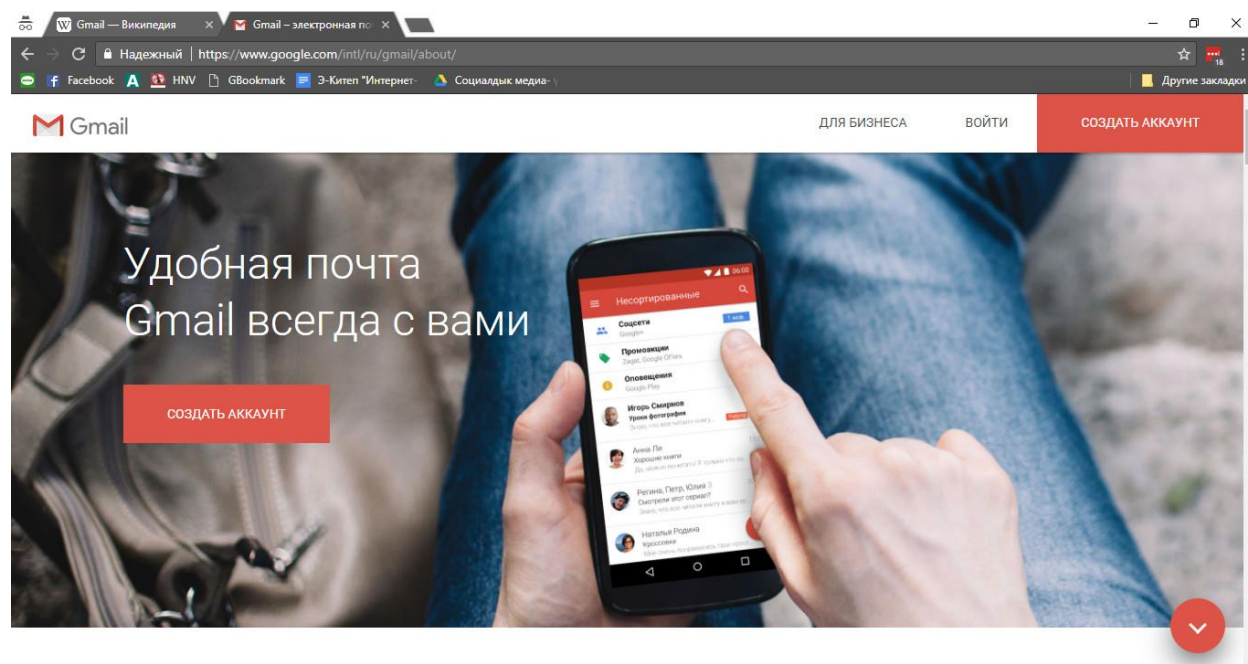
Электрондук каттардын адеби.

Көчүрмөнү коюу.

Кол коюу.

Учурда колдонулуп жаткан почталык сервистер көп. Алардын ичинен электрондук почта катары колдонууга эң ыңгайлуулары болуп соңку эки сервис эсептелет: Gmail (Google корпорациясынын почталык сервиси) жана Yandex. Аталган сервистерди акысыз колдонууга болот. Ошондой эле алардын иштөө жөндөмдүүлүгү mail.ru, yahoo.com, rambler.ru, namba.kg ж.у.с. почталык сервистерге караганда алда канча алгылыктуу.

Google корпорациясынын почталык сервисинин спамы азыраак жана оруну көбүрөөк (15 ГБ). Смартфон аркылуу колдонгон эң эле ыңгайлуу. Мисалы, Android системасындагы телефондун бардыгы gmail аккаунтун талап кылат.

Gmail почталык сервиси менен иштөө үчүн колдонуучулар өтө тездик менен иштөөчү Интернетке кирүү мүмкүнчүлүгү болгон серепчини ачышы керек. Эске тутуучу абдан манилүү нерсе болуп - бул Google компаниясынын Google Chrome аттуу акысыз Интернет серепчисин пайдалануу зарыл. Бул серепчини төмөнкү

дарек аркылуу жүктөп алсаңыз болот: <https://www.google.com/chrome>. Серепчини ачкан соң сиз www.gmail.com деген сайтты жазышыңыз керек. (gmail.com деген жагын «www» деген бөлүгүсүз жазсаңыз болот) жана «Enter» баскычын басыңыз.

«Аккаунт түзүү» («Создать аккаунт») деген жакка кириңиз.

Зарегистрируйтесь в Google

Весь Google
Один бесплатный аккаунт – весь мир Google!

Мобильный Google
Синхронизируйте файлы, закладки, контакты и другие данные на всех своих устройствах.

Как вас зовут
Имя Фамилия

Придумайте имя пользователя
@gmail.com

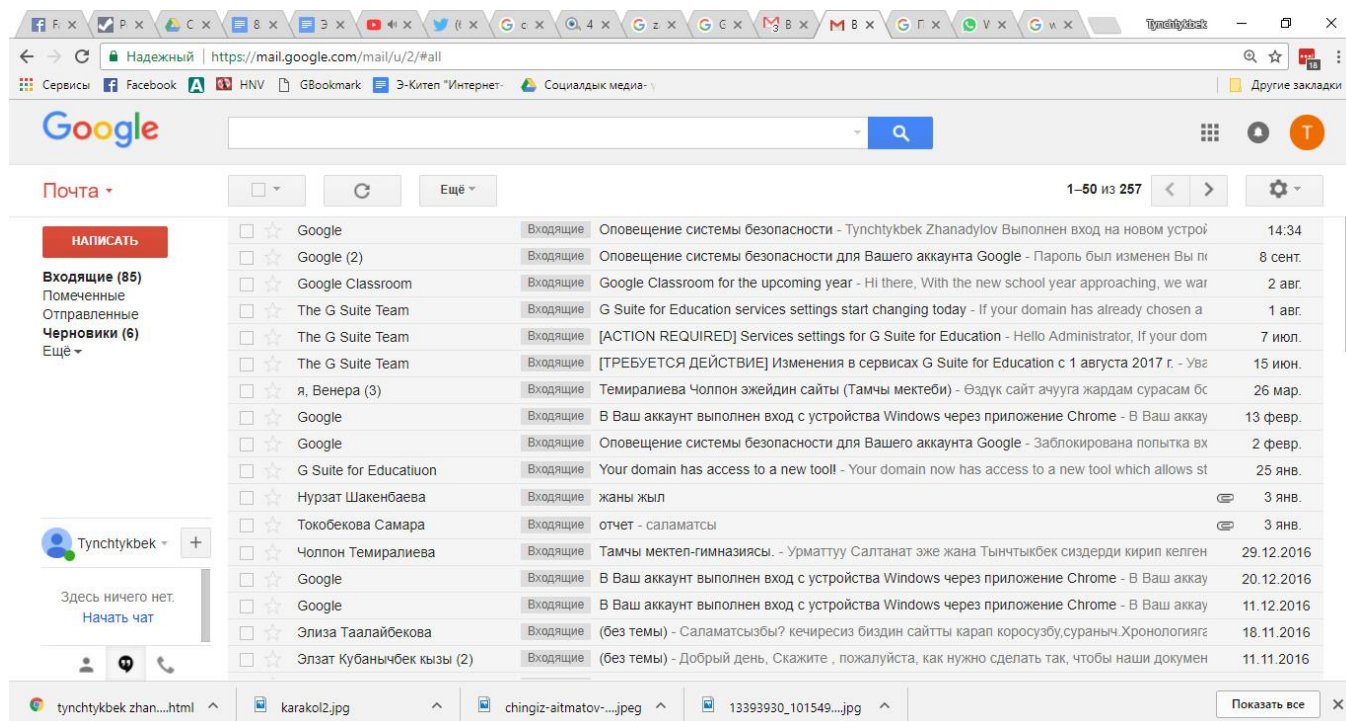
Придумайте пароль
Подтвердите пароль

Дата рождения
день месяц год

Пол
...

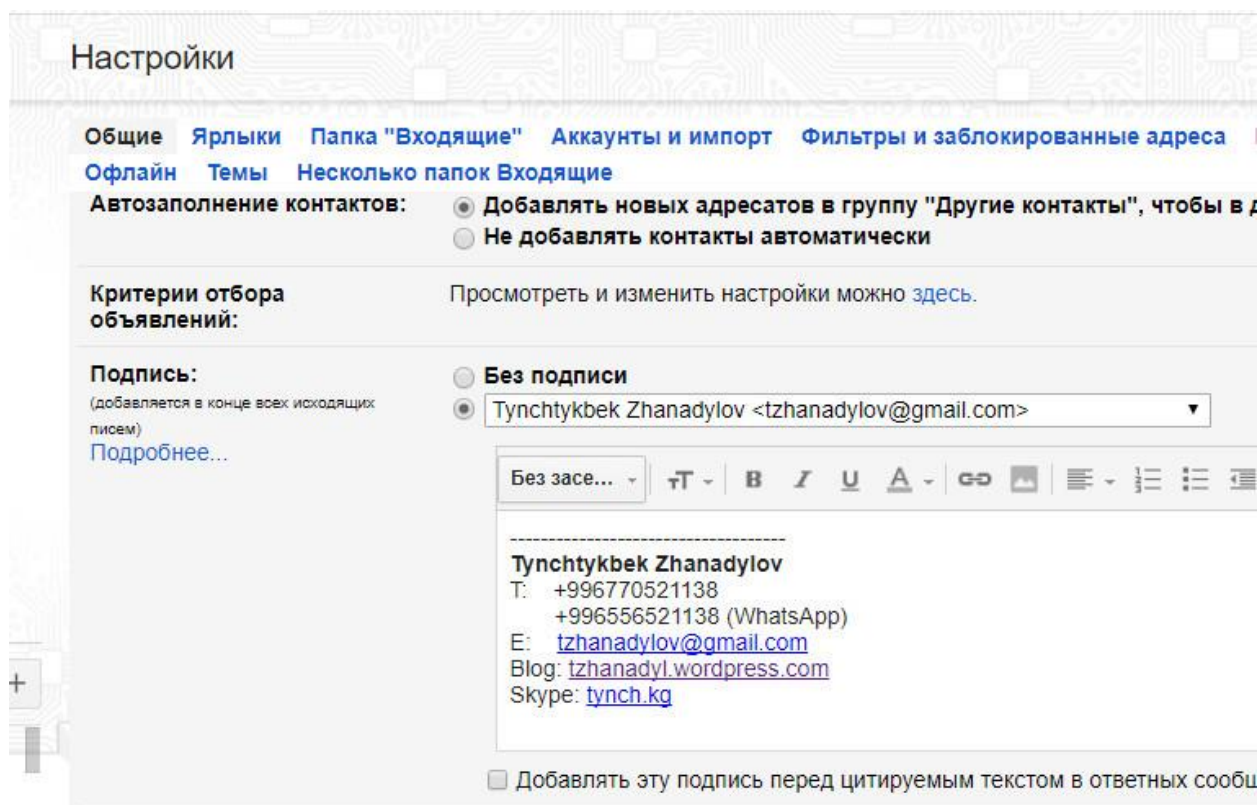
Андан кийин төмөнкү бөлүмдөрдү жазып толтуруңуз. Бирок толтурганда соңку нерселерди эсиңизге алыңыз: Аты-жөнүңүздү толтуруп жатканда, латын тамгаларын колдонуңуз, анткени сиздин катыңызды алуучулар кириллицаны окуй албай калышы мүмкүн. «Логин» бөлүмүндө өзүңүздүн аты-жөнүңүздү жазсаңыз жакшы болот. Мисалы: ulan.bilimbekov@gmail.com, ubilimbekov@gmail.com деген сыяктуу.

Андан соң, сиз өзүңүздүн почтаңызды көрөсүз:

Биринчиден, электрондук катты сиз эки же үч досунузга же коллегаңызга жиберип, андан кийин алардан кат алып, андай каттарды б.а. эски каттарды импорттогонду үйрөнсөңүз болот. Адегенде электрондук катты жөнөтүүнү үйрөнүп алалы. Ал үчүн «Жазуу» дегенди басуу керек. Жиберүүчү кишинин электрондук почтасын жазып, андан соң тема коёбуз. Документти тиркегиңиз келсе төмөнкү сүрөттөгү баскычты басып, документти тандап аласыз.

Электрондук почтанын манилүүлүгү болуп, сиз байланыштагы маалыматка кол коюуну туралоо керек. Анткени сизден кат алуучулар, сиз менен байланышууда тең кызматта болушу зарыл. Ошондуктан, сиз электрондук почтаны жөндөө жагына киришиңиз керек

Сиздин бул колунуз бардык каттарыңызда көрүнүп турат.

Эми сиз өзүңүздүн эң алгачкы катыңызды жөнөтүүгө даярсыз! «Жөнөтүү» («Отправить») дегенди басып, «Жөнөтүлгөн» («Отправленные») каттар деген папкадан карап текшериңиз.

Эми электрондук каттарды пайдалануунун адеби болот. Электрондук каттарды пайдалануу адебин жалпы колдонуучулардын, сабактын катышуучуларынын түшүнүүсү абдан маанилүү.

Жөнөкөй каттарды жөнөткөндөй эле электрондук каттардын жөнөтүү адеби бар:

Электрондук почтаны жумуш күндөрү күнүгө текшерүү абдан маанилүү.

Эгер сиз ошол замат жооп бере алсаңыз, катты жаппай туруп жооп берип коюңуз. Мында сиз шамдагайыраак болуп, кат жөнөткөн адамга да кубаныч тартуулай аласыз.

Каттын башында саламыңызды сөзсүз жазып, чогуу иштешкен адамга ыраазычылык билдиргенди унутпаңыз.

Электрондук каттын «кол коюсун» («подпись»), сиздин тең колдонуучуңуздун байланышына орнотконду унутпаңыз.

Эгер сиз эс алууга кетсеңиз же почтаны күнүгө текшергенге мүмкүнчүлүгүңүз болбосо, анда «Автоответчикти» туралап коюңуз. Автоответчикти почтанын туралоо («настройка») жагында туралап койсоңуз болот. Автоответчиктин бар болгону абдан маанилүү, анткени сизге кат жазган адам дароо сиздин эс алууда экениңизди жана мүмкүнчүлүгүңүз болгондо жооп берээриңизди билет.

Электрондук каттарды тиркемесиз жөнөткөндү унутпаңыз. Көп учурда адамдар документтерди тиркегенди унутуп калышат.

Тиркелүүчү документтер сиз аркылуу алдын-ала иштелип, текшерилип чыгышы керек. Эгер сиз сүрөттөрдү жөнөтсөңүз, алардын өлчөмүн кичирейткенге аракет кылыңыз. Эгер сизге бир нече документтерди жөнөтүүгө туура келсе, анда аларды жөнөтөөрдөн мурда архивациялап (WinRAR, WinZip) коюп жөнөтүңүз.

Эгерде келген кат сизге эле эмес, «көчүрмөдө» («копия») турган башка адресаттарга да арналса, «Баарына жооп берүү» («Ответить всем») опциясын басыңыз.

Темага карата тапшырмалар:

1. Браузердин адрестер сабына кирип, www.gmail.com деген сайтты жазыңыз.
2. Өзүңүздүн жеке аккаунтуңузду түзүңүз.
3. Тийиштүү анкетаны толтуруңуз.
4. Эми сиз досуңузга кат жөнөтүңүз.
5. Бир тууганыңызга кат жазып, катка сүрөтүңүздү тиркеп туруп ага жибириңиз.
6. Электрондук каттарды пайдалануунун адебин сактаганыңызды айтып бериңиз.

Суроолор:

1. Электрондук почта деген эмне?
2. Электрондук почтанын кандай мүмкүнчүлүктөрү бар?
3. Почталык сервис менен электрондук почтанын айырмасы эмнеде?
4. Канча кишиге кат жөнөтүп, канча кишиден кат алдыңыз эле?

6. Автоответчик кандай кызмат аткарат?
7. Электрондук каттардын адеби дегенди кандай түшүнөсүз?

4. Социалдык тармактар жана мессенжерлер. Facebook, WhatsApp, LinkedIn, Twitter, Skype, Instagram.

Интернеттеги социалдык байланыштар аркылуу маалымат алмашуунун эң бир маанилүү бөлүгү болуп - социалдык тармактар эсептелет. Азыркы учура социалдык тармактардын саны абдан эле көп. Мисалга алсак: Facebook, Google+, LinkedIn, Odnoklassniki, V Kontakte ж.б.

Биз карай турган социалдык тармак - бул Facebook. Facebook дүйнө жүзүнө кеңири таралган ири тармак болуп эсептелет. Азыркы учурда аны дүйнө жүзү боюнча колдонгондордун саны 2 миллиард адамдан ашты (2017). Бул тармак өзүнүн жасалгаланышы жагынан жөнөкөйлүгү (минимализм), аткаруучу милдеттеринин ар тараптуулугу жана аз жарнамаланышы менен башка тармактардан айырмаланып турат. Башка социалдык тармактар үчүн жарнамалар көбүрөөк жарыяланып турса, Фейсбукта жарнама минимум денгээлге жеткирилген.

Facebook - бул дүйнөдөгү эң ири социалдык тармак.

Бул тармакты колдонуучулардын жекече колдонууларына жана ар түрдүү уюмдарды өркүндөтүп, бизнести өнүктүрүү үчүн да колдонгонго болот.

Фейсбукту колдонуу үчүн биз биринчиден серепчинин даректик сабына www.facebook.com деп жазабыз.

Фейсбукка катталуу эң эле жөнөкөй. Ага болгону бир гана жолу каттоодон өтөсүз. Фейсбукка кийинки жолу киргениңизде жогорку панелди гана колдоносуз. Сизге болгону электрондук почтаңыздын дарегин жана сиз каттоодо көргөзгөн сыр сөздү жазасыз.

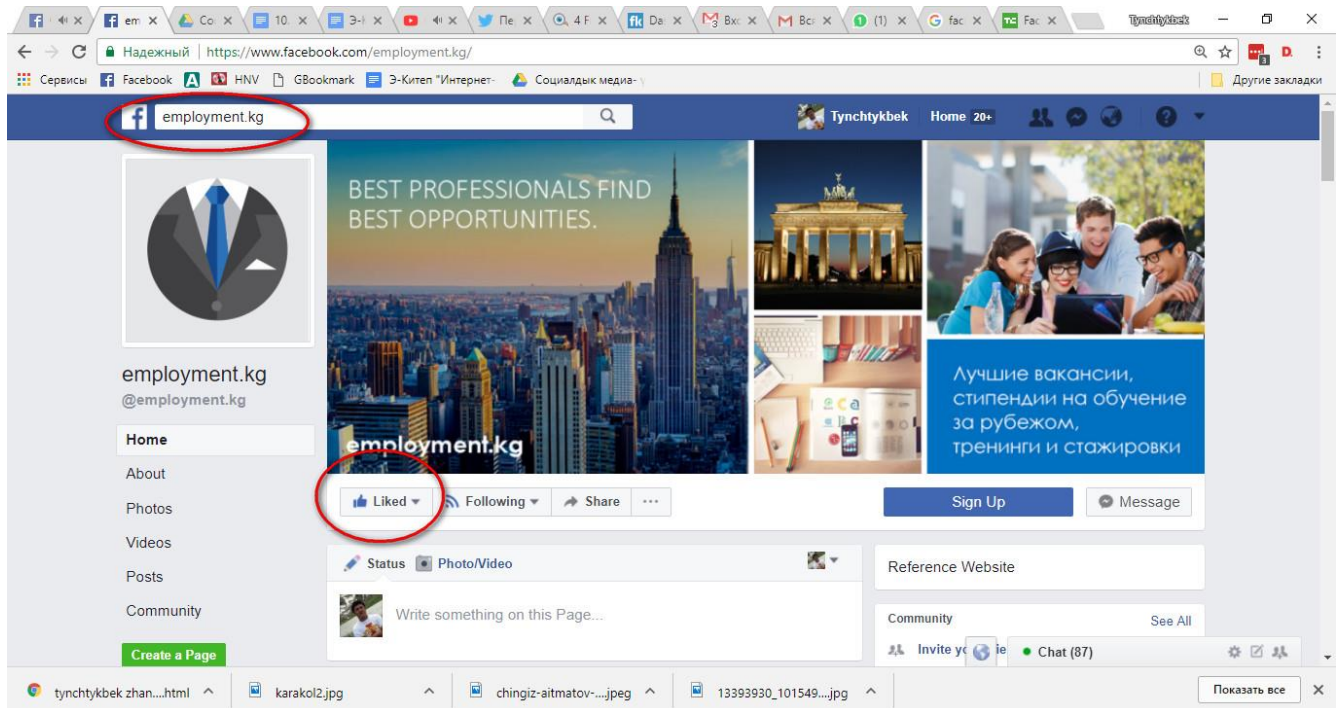
Эми сиздин өздүк баракчаңыз ачылды. Сиз эми окуган жериңизди, ошондой эле башка дагы маалыматтарды киргизип койсоңуз болот. Фейсбук аркылуу көбүнчө сүрөт альбомдорун түзүү ыңгайлуу болуп саналат.

Сүрөт альбомун ачуу үчүн “Сүрөттөр” бөлүмүнө киресиздер. Ал жерден “Сүрөттөрдү жүктөө” баскычына барасыз. Андан ары өзүңүздүн компютериңиздеги сүрөттөрдү жүктөй аласыз.

Эсиңизде болсун: Өзүңүзгө гана таандык сүрөттөрдү жүктөңүз. Уят же көңүл ачып жүргөн учурда тартып алынган сүрөттөрдү же досторуңуздан улуксаат албай жүктөгөн сүрөттөрдү жүктөө туура эмес. Сиз жүктөгөн альбомду сиздин бардык досторуңуздар көрө алышат.

Сиз эми Фейсбукту колдонуудан баштап ар дайым өз профилиңизге маалымат киргизип турасыз. Ал эми башка адамдар, бренд, жаңылыктар менен кабардар болуп туруулары үчүн сиз аларды издешиңиз керек.

Мисалы бул Фейсбук баракчасын карайлы. Өзүңүздөр көрүп тургандай, издөө дарегине биз издеген адамды же бизди кызыктырган долбоорду жазабыз. Мындай баракчаны таап алгандан кийин биз эми бул баракчадагы жаңылыктарды ар дайым окуп туруу, комментарийлерди жазуу үчүн “Мага жагат” баскычын басуубуз керек. Ошондо гана биз бул баракчадан дайыма жаңылыктарды окуп тура алабыз.

Ал эми биз бирөөнү издеп же аны дос кылуу үчүн ага билдирүү жөнөтүү зарыл, ал үчүн “досторумдун тизмесине кош” командасын берүү керек.

Эми биз “Негизги бетке” өтүп, жаңылыктарды окуп көрөлү. Бул жерден сиз жаңылыктар лентасын көрүп турасыз. Бул жаңылыктардын сапчасынан сиз кошкон досторуңуз, белгилүү адамдар, бренд, уюмдар жөнүндө жана жаңылык агенттиктеринен жаңылыктарды окуй аласыздар. Ошондуктан, өзүңүз жактырган белгилүү адамдардан ар дайым кабардар болуп, алар менен тезирээк баарлашып турсаңыз болот.

Дагы бир айта кетүүчү нерсе, бул Фейсбуктун “Иш чаралар” (“Мероприятия”) кызматы. Бул кызмат аркылуу иш-чараларды уюштуруу абдан жеңил, анткени өзүңүздүн болуучу иш-чараңыз туурауу Фейсбукка жазып, акысыз жарыялайсыз. Каалашыңызча элге чакыруу жөнөтөсүз. Сиздин досторуңуз жана башка адамдар да чакырууларды жөнөтүшөт. Ошентип, сиз өткөрүүчү иш чарага катышуучулардын чогулуусуна жакшы шарт болуп берет.

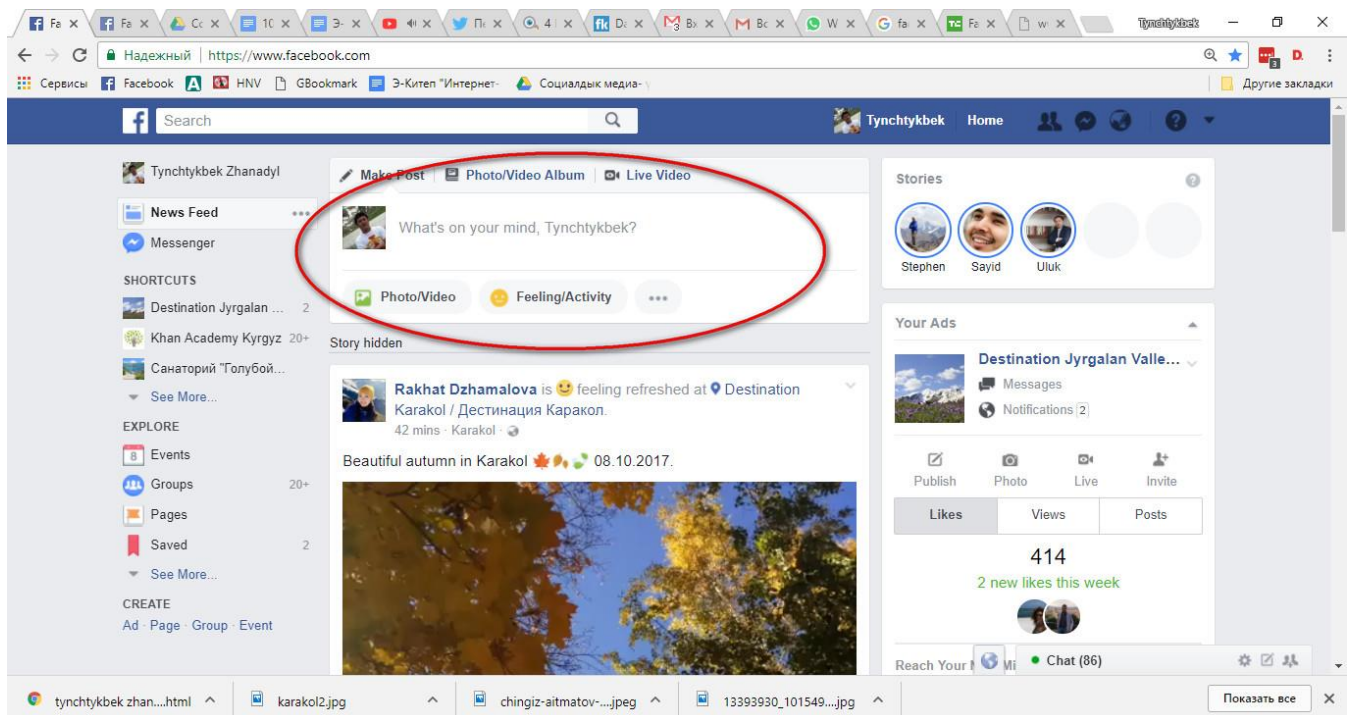
Ал эми азыр сиздин эң биринчи статусуңузду Фейсбукка жайгаштыруу жөнүндө сөз

кылалы. Деги эле статус деген эмне? Эмнеге үчүн аны жазуу керек?

Социалдык интернетте адамдар бири бири менен маалымат алмашып турат. Сиз интернеттен бир кызыктуу макала окусаңыз досторуңуз менен бөлүшкүңүз келет. Анкени сиз ал макаланын тегерегинде сүйлөшүү аркылуу башка да маалыматтарга ээ болуп калышыңыз мүмкүн. Фейсбук аркылуу досуңуз менен музыка, видео, спорт, китеп, ж.б. жаңылыктарды же өз ара ой-толгоолорду бөлүшүү эң эле пайдалуу болуп саналат.

Адегенде Фейсбук статусун жазганды үйрөнөлү. Сиз Фейсбукка жазганды досторуңуз менен бөлүшүп жатасыз.

Эскерте турган нерсе, сиз сырларыңызды же бирөөнүн сырын, ушактарды же башка бирөөнү кемсинткен сөздөрдү Фейсбук статусуна жазууга болбойт. Муну менен бирге эле, сиз башка бир жакка кетип жатканыңызды, документтериңиздин, машинаңыздын номерлерин жазуу, сүрөтүн жайгаштыруу да кооптуу.

Фейсбукту колдонуунун дагы бир жакшы жагы сиз досторум гана менин статусумду көрө алат же досторумдун достору көрө алат десеңиз болот. Андан тышкары Фейбукта дагы топторду түзсөңүз болот. Мисалы: “Кыргызстандыктар” деп жазып туруп ал топко Кыргызстандык досторуңузду киргизип койсоңуз болот. Анткени сиз жаңылык бөлүшкөндө кыргызстандык досторуңуз менен ой-пикирлерди кыргыз тилинде бөлүшүп койсоңуз болот.

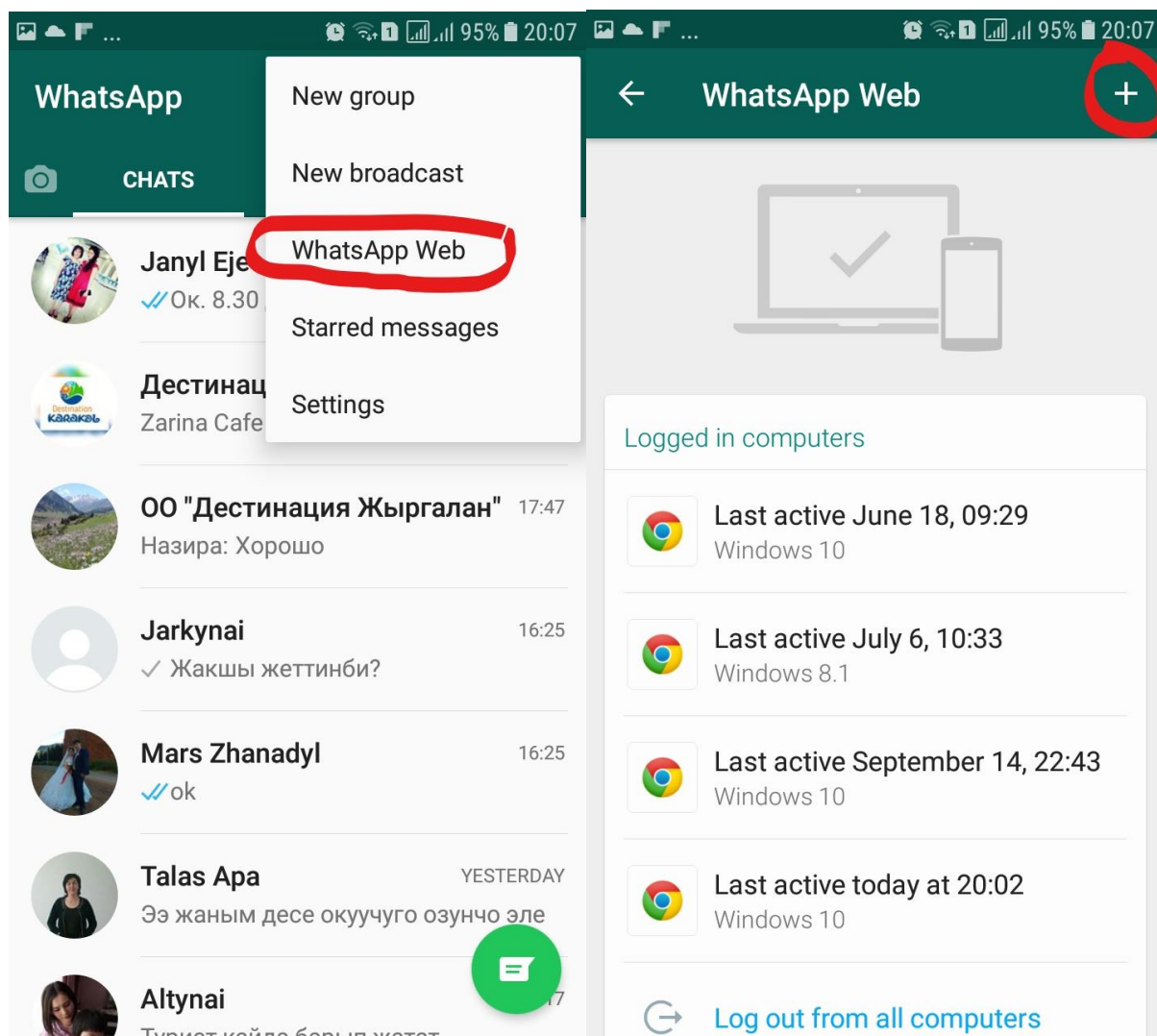
Эгерде сиз бир эссе жазсаңыз, анда аны менен Фейсбук аркылуу бөлүшүү эң эле

оңтойлуу. Анткени Facebook Notes кызматы бар.

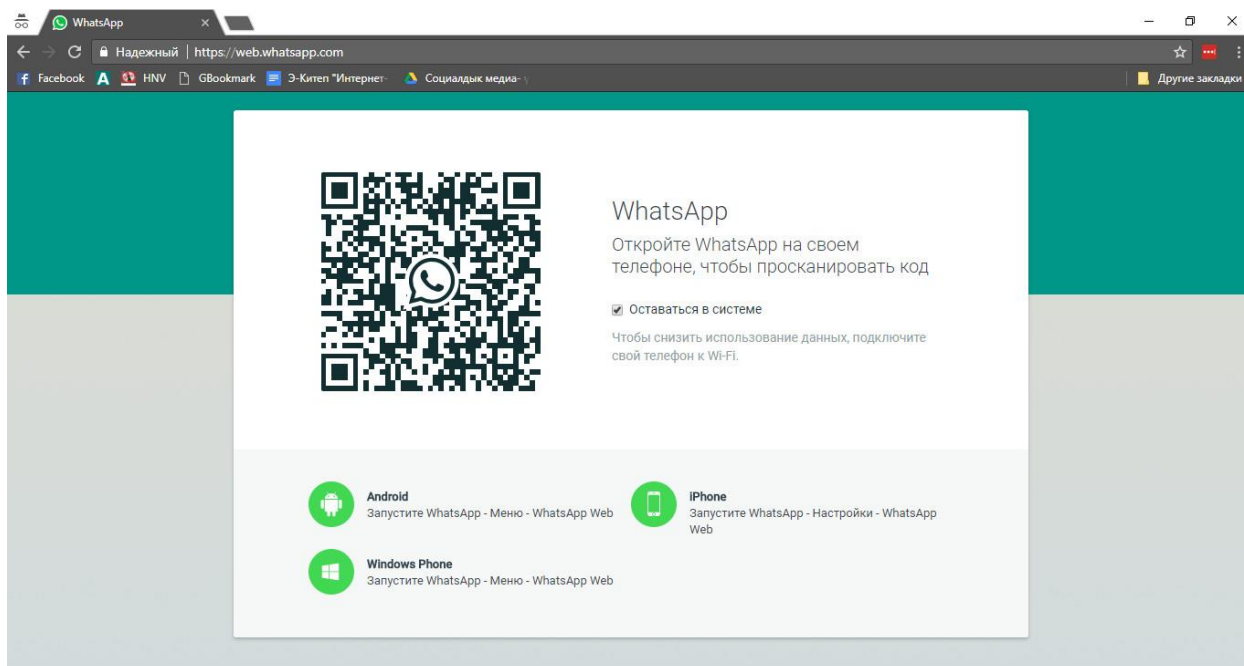
WhatsApp мессенжери

Азыр смартфондордо WhatsApp колдонмосу менен иштегенди жакшы көрөбүз. Ал мессенжер аркылуу жакындар, коллегалар менен баарлашып туруу эң ыңгайлуу. Өзгөчө WhatsApp группалары аркылуу иштөө ыңгайлуу. Востап мессенжерин телефондо Google Play аркылуу жүктөп алуу керек. WhatsApp колдонмосу менен компьютер аркылуу иштесе болот. Бул үчүн телефон аркылуу вотсапка кирип, жөндөөлөр жана WhatsApp Web деген баскычты басыш керек.

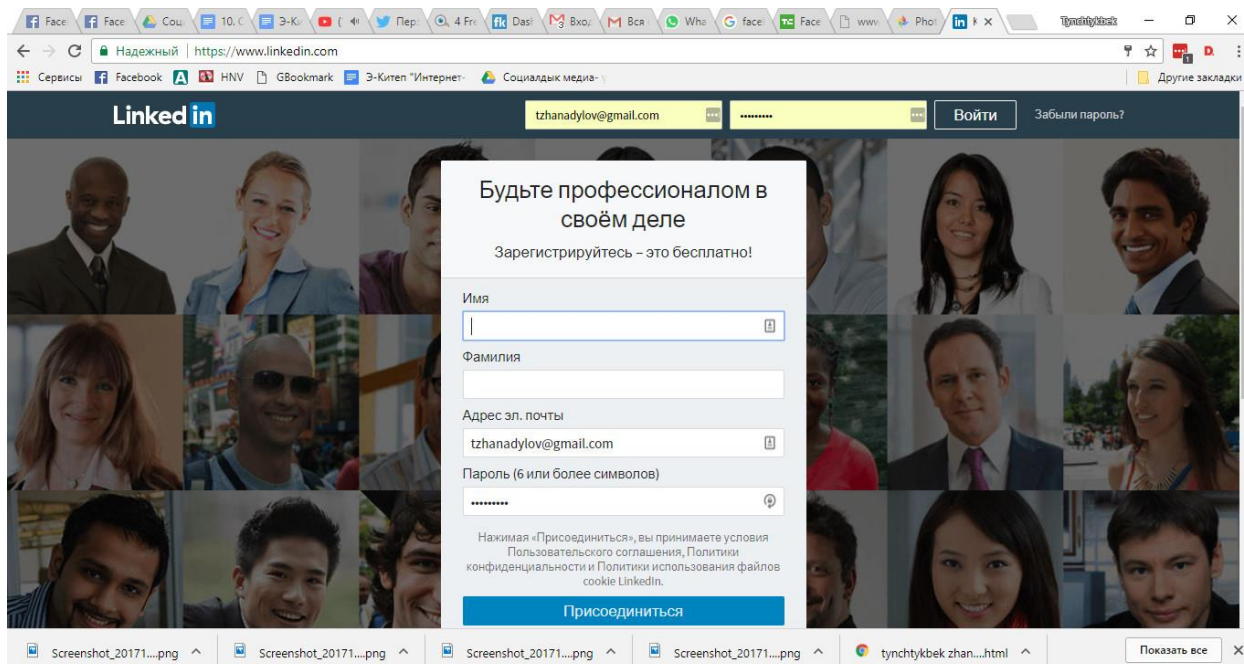

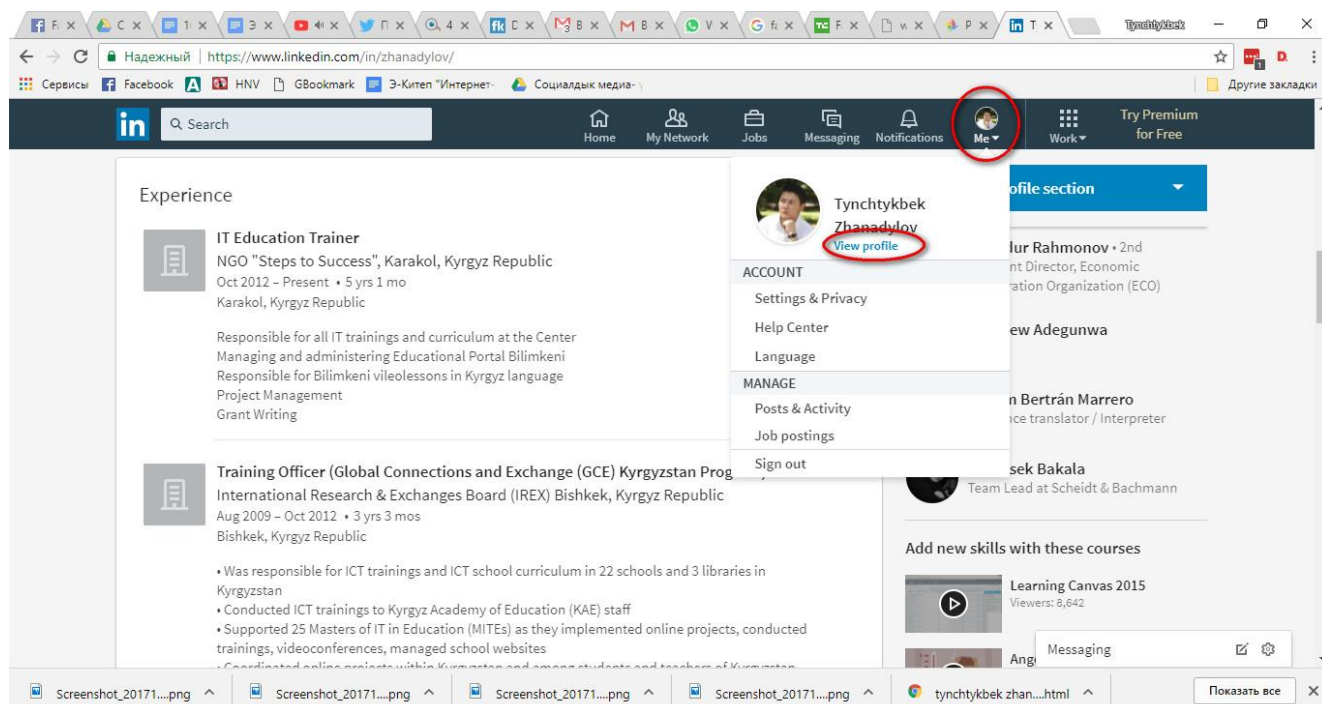
Андан соң компьютерден серепчи аркылуу кирип, web.whatsapp.com дарегине кириш керек. Андан соң телефон аркылуу QR кодду тартыш керек. Эми компьютер аркылуу востапка текст терсеңиз болот.

LinkedIn социалдык тармагы

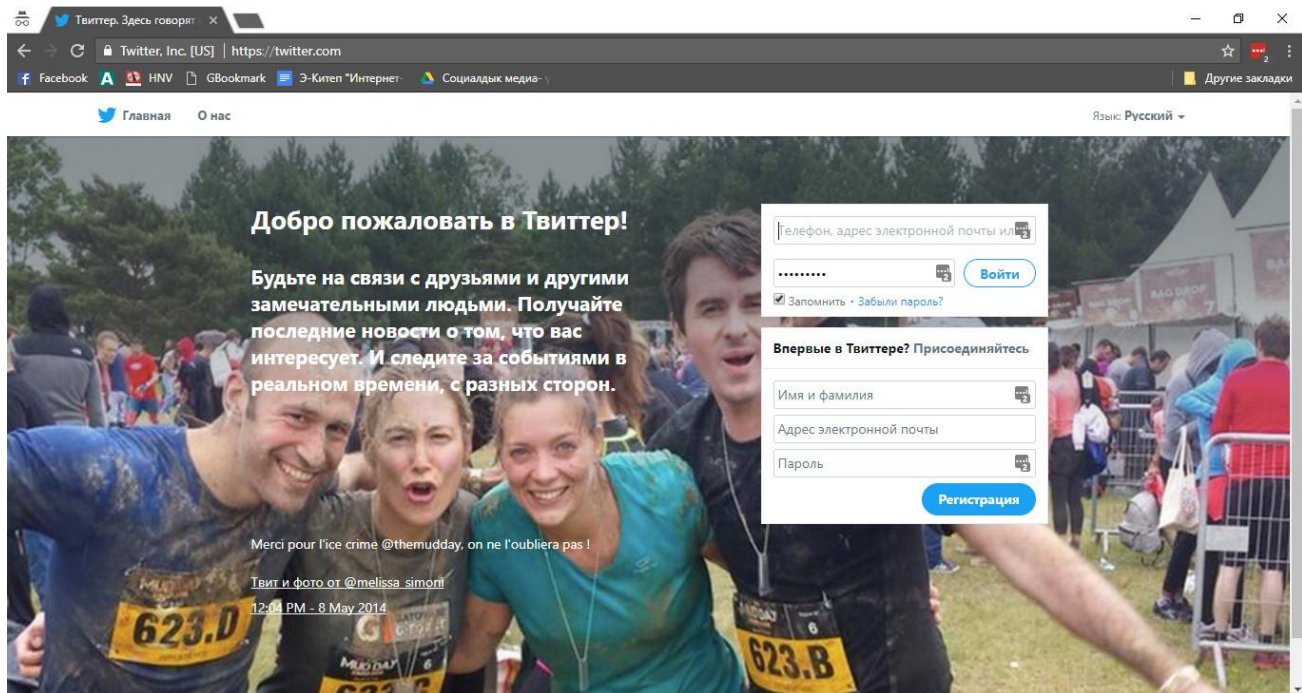
Интернетте LinkedIn социалдык тармагы бар. Бул тармак аркылуу жумуш тапса болот. Сиздин резюмеңиз компютериңизде гана сакталып турбаш керек, ал ар дайым сиз үчүн иштеп туруш керек. www.linkedin.com

Twitter. Дареги www.twitter.com

Твиттер социалдык тармагында 350 млн адам колдонот. Микроблог болуп эсептелет жана адамдар ал жерге өз оюн 140 символго батырып жазышы керек. Бул кызмат аркылуу кызыктуу жана пайдалуу маалымат алып турса болот. Смартфон аркылуу иштеген да ыңгайлуу.

Темага карата тапшырмалар:

1. Фейсбукка катталып коюңуз.
4. Фейсбук баракчаңызды кыргыз тилине тууралап коюңуз да кийинки кадамга өтүңүз.
5. Фейсбук баракчаңызга өзүңүзгө жаккан сүрөтүңүздү коюп коюңуз.
6. Профилиңизге жок дегенде үч маалымат киргизип коюңуз (Мисалы, бүгүн кандай жаңылыктарга күбө болдуңуз?).

Суроолор:

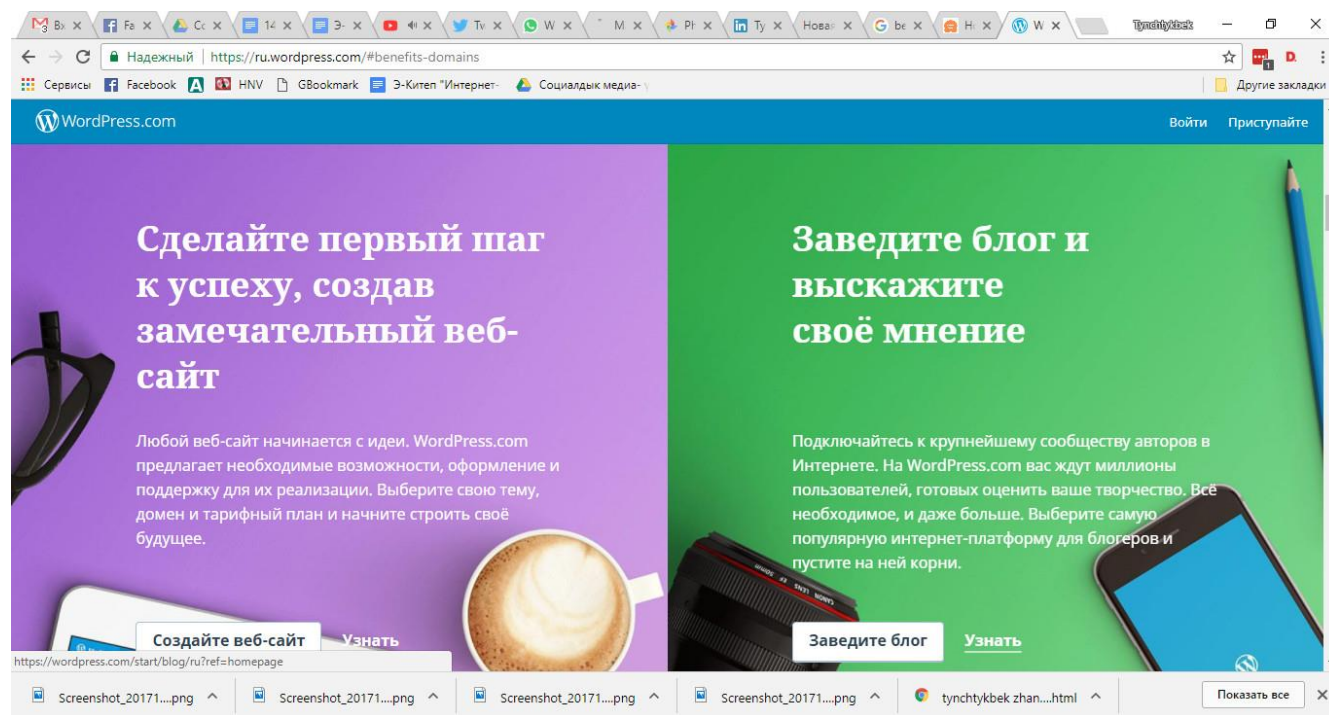
1. Социалдык тармактардын кандай түрлөрү бар жана алардын айырмачылыктары эмнеде?
2. Фейсбук деген эмне жана анын кандай мүмкүнчүлүктөрү бар?
3. Фейсбукка сүрөт коюнун кандай ыкмалары бар?
4. Профиль деген эмне?
5. Сиздин Фейсбуктагы баракчаңыз кандай бөлүмдөрдөн турат?

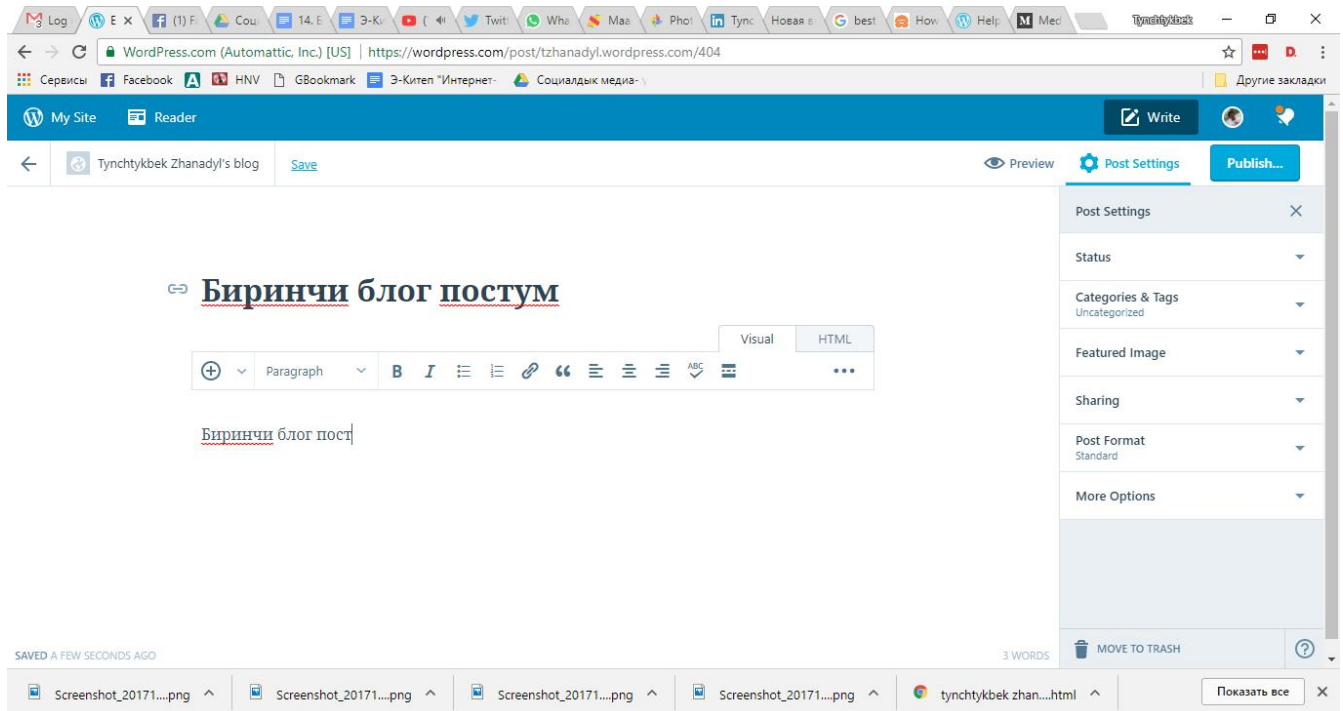
5. Блог алып баруу

Блог - англис тилинен алынып, ал күндөлүк деп которулат. Күндөлүк деген сөздү укканда биз өзүбүз жазып туруучу ойлорубузду камтыган китепчени элестетибиз. Кээ бир учурларда ал күндөлүгүбүздү досторубузга окуганга беребиз. Блог – бул он-лайн күндөлүгү. Ал күндөлүгүңүз менен сиз өз ойлоруңузду досторуңуз жана башка адамдар менен бөлүшсөңүз болот. Блог аркылуу коомдо болуп жаткан ар түрдүү маселелерди, аларга карата болгон көз караштарыңызды башкалар менен бөлүшсөңүз болот. Көпчүлүк адамдар блог алып барган адам журналист болушу керек деп ойлойт, бирок журналисттик билимиңиз жок болуп туруп деле блог алып барсаңыз болот. Блог – бул сиздин интернеттеги өздүк аянтчаңыз катары эсептелет. Кызыктуу блог алып барган адамдын окуучулары болот. Алар чыдамсыздык менен автордун кийинки жазган маалыматтарын күтүп турушат. Блогдун интернетте болуусунун дагы бир жакшы жагы бар. Ал - сиздин блогуңуздун социалдык тармактар аркылуу жарнама кылынышы. Сиздин маалыматтарыңызды тааныган жана тааныбаган адамдар окуп, сиздин кызыктуу ойлоруңузду окуган адамдар көбөйөт.

Блогду ачуунун платформаларын карап көрөлү. Негизи акысыз блог платформалары абдан көп. Алардын ичинде: Wordpress.com, tumblr.com, Livejournal жана башкалар.

Wordpress. www.wordpress.com

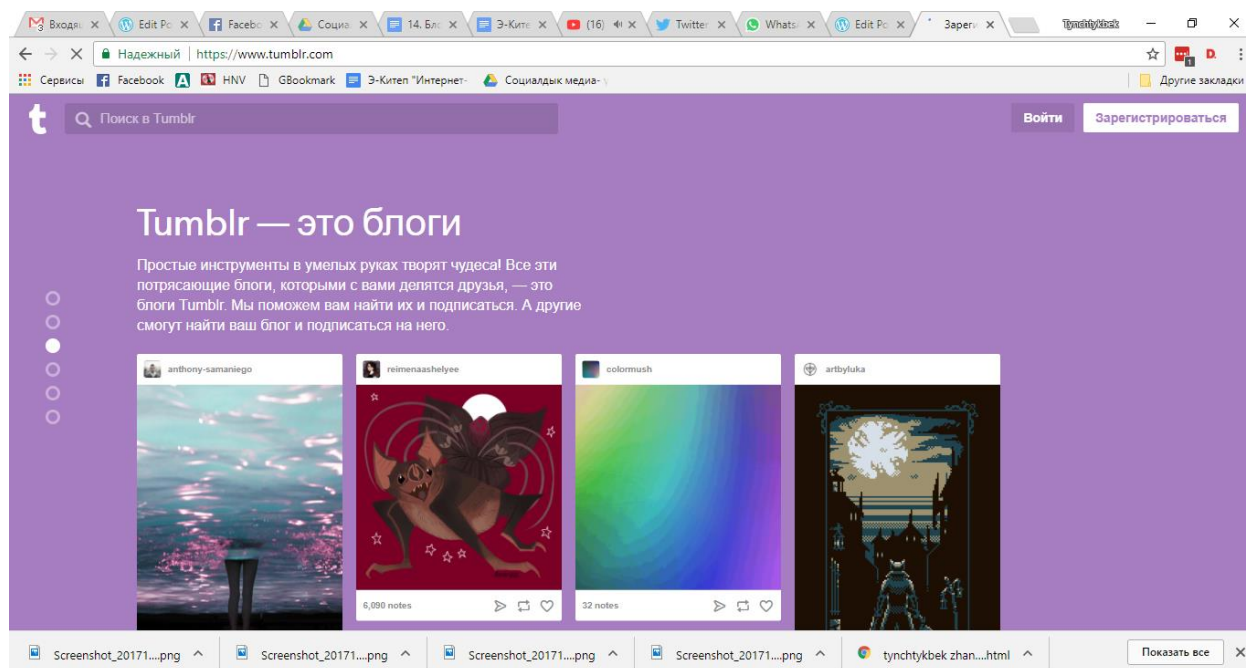

Көбүнчө блог посттордун көлөмү бир А4 форматындагы барактай болот. Андан да азыраак болушу мүмкүн, аны Сүрөттөр аркылуу блог алып баруу абдан чоң ролду ойнойт. Анткени сүрөтү бар жазуу абдан кызыктуу болуп көрүнөт.

Tumblr.com Дареги: www.tumblr.com

Tumblr.com блог платформасын колдонуу абдан жеңил жана ыңгайлуу. Смартфон аркылуу колдонууга болот. Мобилдик колдонмосу да бар.

Темага карата тапшырмалар:

1. Өзүңүздүн жеке блогуңузду ачыңыз.
2. Блогду алып баруу боюнча сунуштарды окуп коюңуз.
3. Коомчулукту кызыктыра турган теманы тандап алыңыз.

Суроолор:

1. Блог деген эмне?
2. Блог платформаларынын кандай түрлөрүн билесиз?
3. Блог ачуунун этаптарын айтып, көрсөтүп бериңиз.

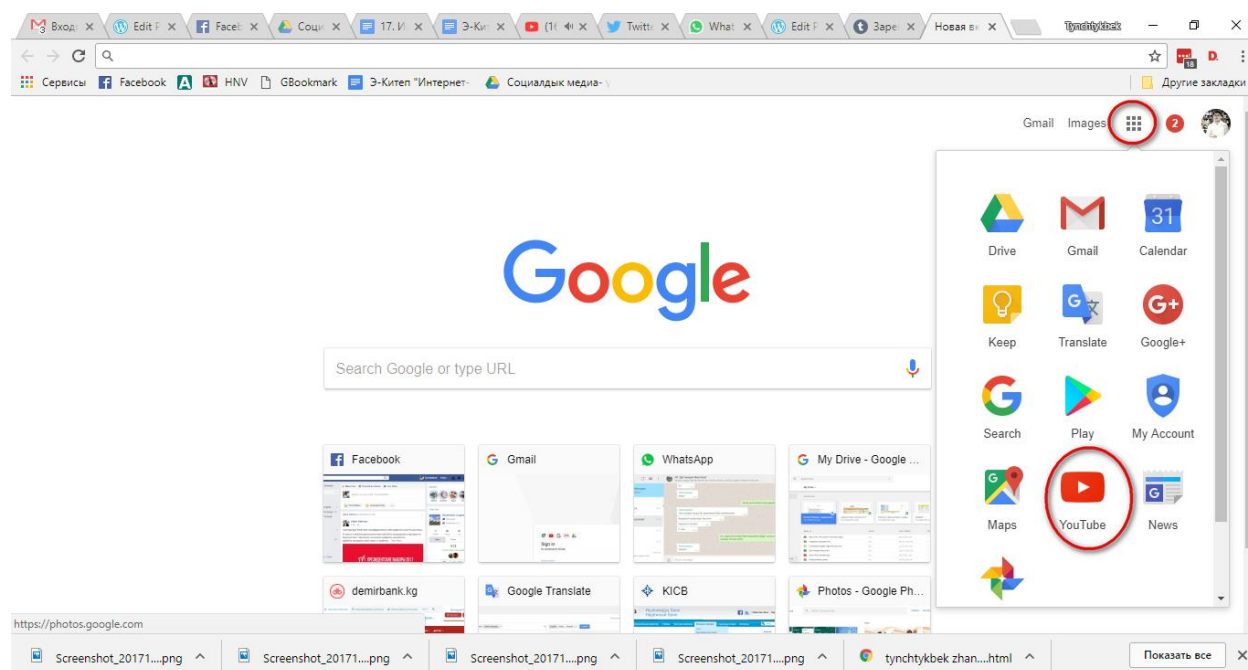
6. Интернетке видео жүктөө жана аны менен бөлүшүү

Интернет аркылуу видео файлдарды жүктөө жана бөлүшүү абдан маанилүү технологиялык билим болуп саналат. Анткени күнүгө дүйнө жүзүндө миңдеген адамдар Интернет аркылуу видео файлдар менен бөлүшүшөт. Сиз кандайдыр бир иш-чаранын, конференциянын же окуянын күбөсү болуп калсаңыз жана сиз

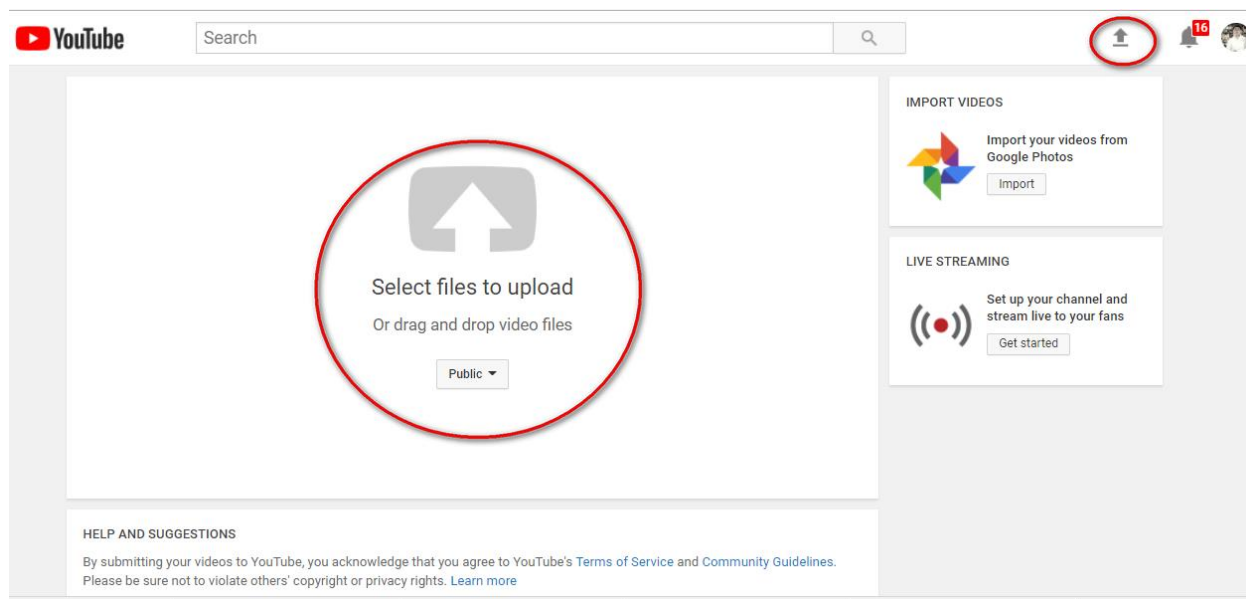
маанилүү тасманы өз уюлдук телефонуңузга, видео камераңызга тартып алган болсоңуз, анда ал тасманы Интернет аркылуу башкалар менен бөлүшсөңүз болот.

Видеону тартып алган соң, аны түз эле интернетке жүктөп же аны монтаждан өткөрүп, оңдоп, текст кошуп, анан жүктөсө болот. Видео даяр болгон соң аны сиз каалаган форматта сактап коюшуңуз керек.

Эми биздин видео даяр болду деп эсептеп, аны Интернетке жүктөйбүз. Бүгүнкү күнү дүйнө жүзүндөгү эң ири жана популярдуу видео платформа болуп Youtube (Ютьюб) саналат. Ал видео бөлүшүү боюнча эң ири вебсайт катары эсептелет. Ага күнүгө миллиондогон видеолор жүктөлөт жана андай социалдык тармактар жана сайттар, вебсайттар аркылуу миңдеген адамдар бир-бири менен маалымат бөлүшүшөт.

Youtube сайтына кирүү үчүн ага катталуубуз керек. Youtube сайтына видео жайгаштыруу акысыз. Бул сайт Google корпорациясынын продуктусу болуп саналат, ошондуктан сиз Gmail аккаунтуңуз аркылуу кирсеңиз болот. Өз Gmail почтаңызга кирген соң сиз көргөзүлүп тургандай Youtube сайтына кире аласыз. Кийинки баракчада көргөзүлүп тургандай, эми сиздин өз атыңыз бар жана ал аркылуу каалаган каналдарга жазылып алсаңыз болот. Ал каналдар аркылуу сиз каалаган мазмундагы видеолорду көрүп турасыз. Видеону жүктөө үчүн “Видеону жүктө” командасын басасыз.

Эми сиз видеону компютериңизден тандашыңыз керек жана көрсөтмө аркылуу Youtube сайтына жүктөйсүз.

Эми сиз өз видеоңуздун атын жазасыз, жана бардык элге ачык видеобу же жабык болобу аларды көрсөтүп коёсуз. Сиздин видеоңузду Youtube аркылуу дагы оңдосо, эффекттерди, тексттерди кошуп аны жакшыртса болот/

Бир нече убакыт өткөн соң сиздин видеоңузга уникалдуу линк берилет жана ал видео менен бөлүшсөңүз болот.

Темага карата тапшырмалар:

1. Класстагы окуучуларыңыз жөнүндө видео-материал тартыңыз.
5. Youtube вебсайтын ишке чегериңиз, ага катталыңыз.
6. Аталган вебсайтка видео-материалыңызды жүктөңүз.
7. Видеонун ачык же жабык экенин көрсөтүп коюңуз.

Суроолор:

1. Сиз буга чейин видео-материал даярдап, аны интернетке жүктөп көрдүңүз беле?
2. Видео-файлдарды жазуучу кандай программаларды билесиз?

3. Даяр видео-материалыңыз барбы?
4. Интернеттен сиз буга чейин видео-материал көчүрүп алдыңыз беле? Эгер алган болсоңуз ал сайттын аталышы кандай эле?

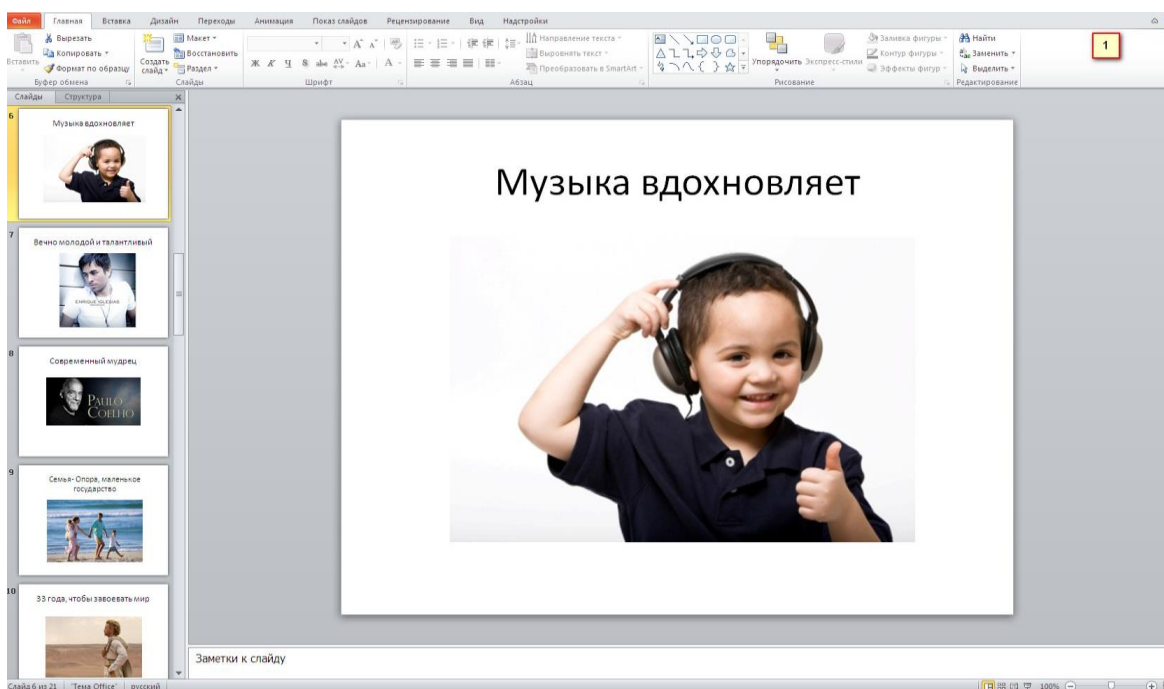
7. Интернет аркылуу презентация алмашуу

Презентация - бул сүрөттөлүштөрдүн кыймыл менен (айрым учурларда үн менен) коштолушу. Презентациялар аркылуу ойду, кандайдыр-бир сүрөттөлүштөрдү, кыймыл-аракеттерди жана белгилүү-бир мүнөздү берсе болот. Бул өз учурунда атайын программаны колдонуу аркылуу ишке ашырылат.

Ар түрдүү жасалгаланган презентацияларды Интернеттин жардамы аркылуу башка бирөөлөр менен бөлүшүүгө да болот. Мейли жумушта окутуу процессиндеги атмосферагабы, мейли катышуучулардын атмосферасынабы, же жөн эле өз ара ой бөлүшүү отурумунабы - презентациянын ролу чоң. Аны колдонуу жеңил, ыңгайлуу жана өтө пайдалуу.

Учурда тематикалык кечелерде, жаңы долбоордун ачылышында, семинар-конференцияларда жана башка иш-чараларда презентациялар көп колдонулат.

Биз билген жана көрүп жүргөн презентация технологиясынын классикалык варианты бул Microsoft Power Point. Бул программа Microsoft Office куржунуна кирет жана эң популярдуу программалардын бири.

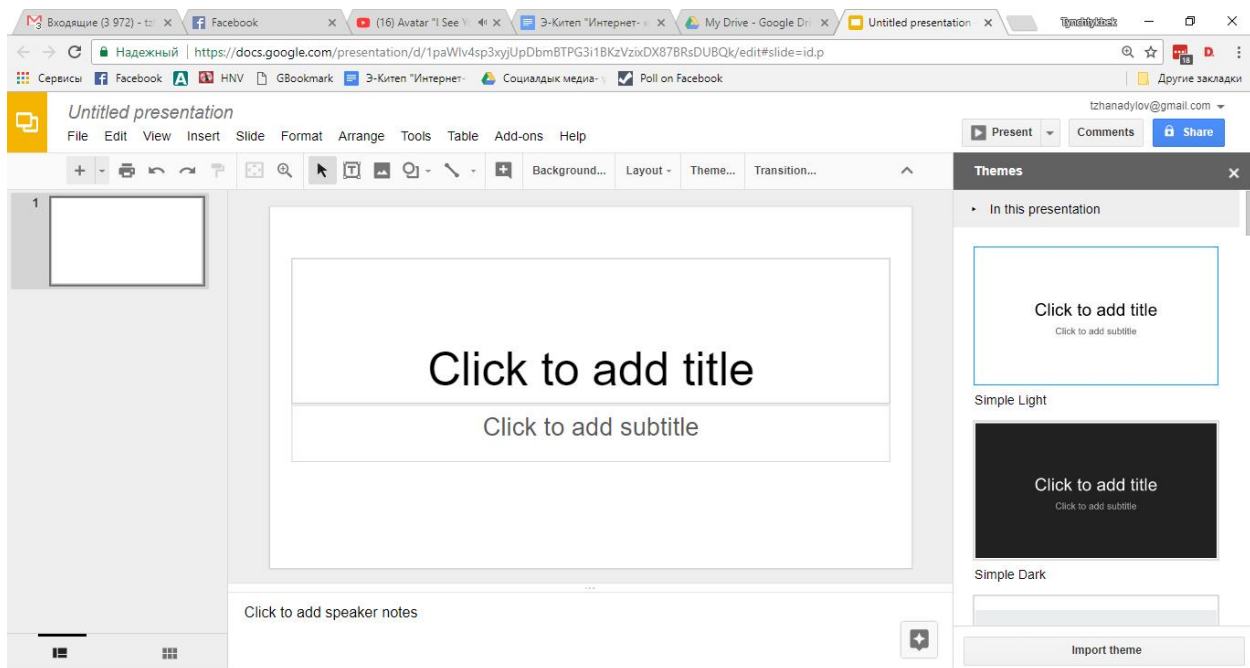

Power Point программасы аркылуу презентация жасап жатканда бир нерсеге **көңүл буруңуз**: Сиздин бир слайдыңызда бир сапта 5 сөздөн көп сөз же 5 текст сабынан көп болбошу керек, демек $5 \times 5 = 25$ сөздөн көп болбосун. Анткени сиздин слайдды окуп отуруу көпчүлүктү тажатып жиберет. Слайдда негизги гана мазмун жазылыш

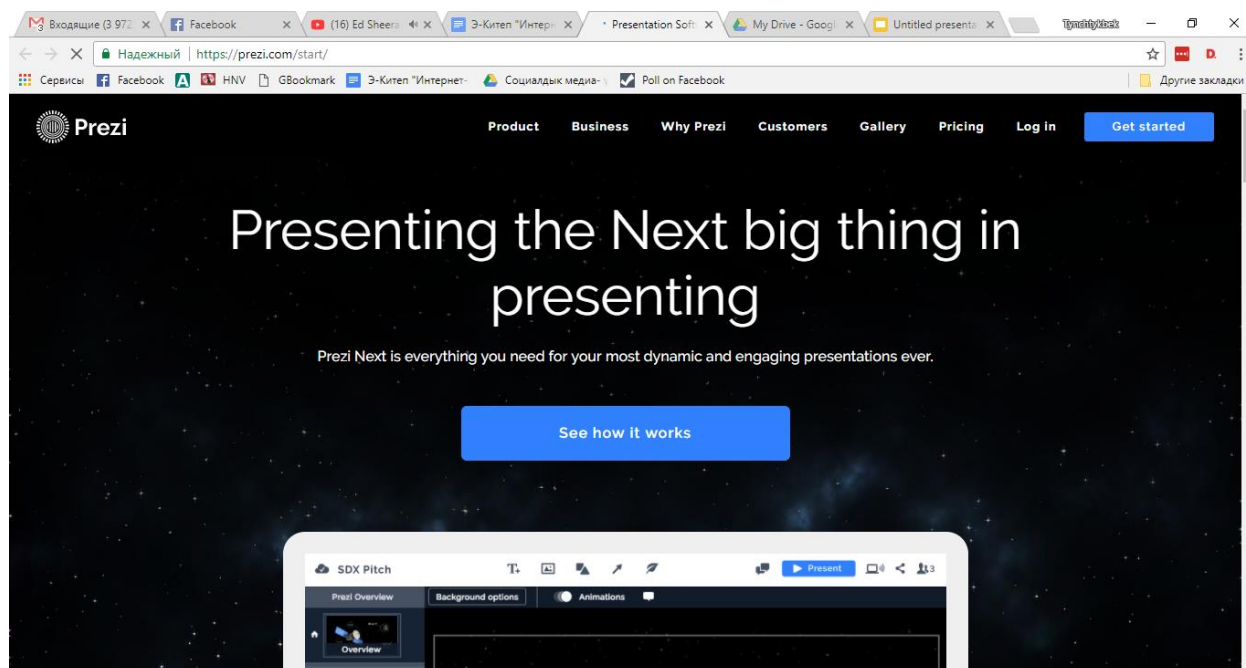
керек. Ал эми калган кошумча сөздөрдү сиз өзүңүз оозеки айтып беришиңиз керек. Бир слайдга бир же эки сапаты жогору болгон сүрөттү кошсоңуз болот. Көбүнчө сүйлөмдөрдү эмес, анын ордуна сөз айкалыштарын колдонуңуз. Эч качан сары, кызыл түстөгү шрифт колдонбоңуз, анткени алар алыстан жакшы көрүнбөйт. Көбүнчө ак фонго, кара текст менен же кара фонго ак түстөгү шрифт менен жазуу керек.

Биз көп колдонгон Microsoft Power Point программасынан тышкары Интернет аркылуу да презентацияларды жасаса болот.

Google Slides платформасы аркылуу презентацияларды жасаса болот. Бул платформа аркылуу жасаган презентация сиздин Google дискте сакталып калат. Бир презентациянын үстүнөн бирге башка адамдар менен да иштесеңер болот.

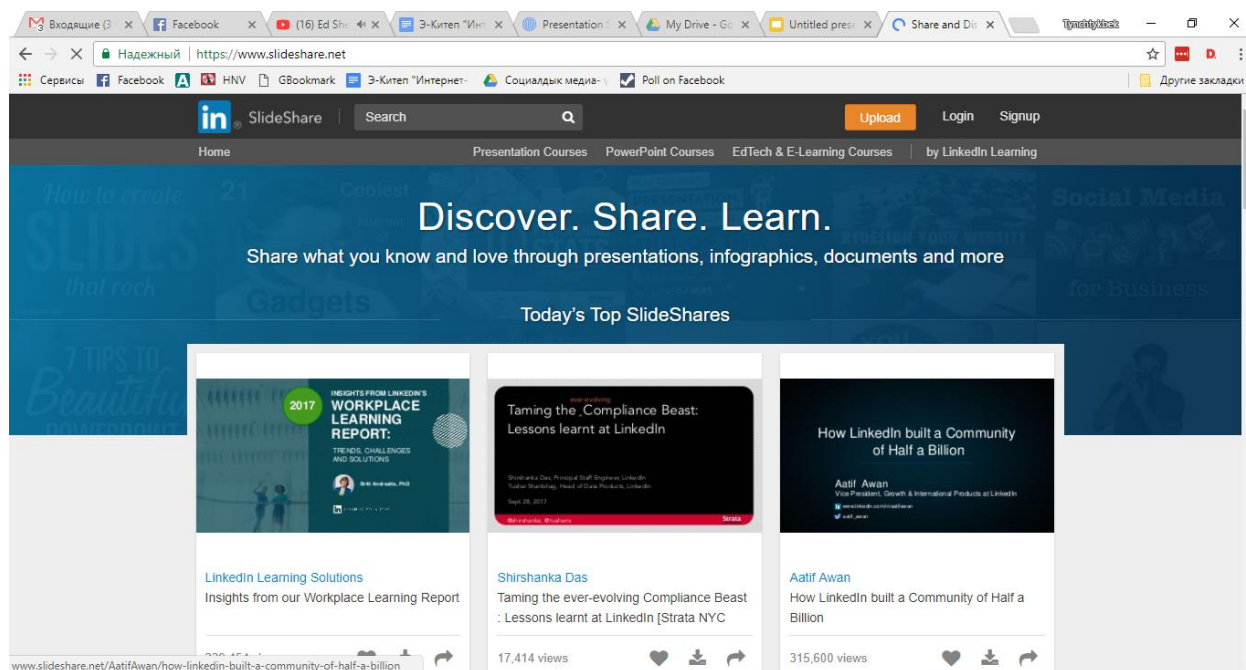
Популярдуу Prezi <http://prezi.com/> платформасы аркылуу абдан таасирлүү презентацияларды жасаса болот. Ал өзүнүн кайталангыс анимациясы менен айырмаланып турат.

Эми сиздин презентацияңыз даяр болгондо бул презентацияңыз менен Интернет, социалдык тармактар аркылуу бөлүшкүңүз келсе, анда Интернетке жүктөгөндү үйрөнөлү.

Биринчиден Интернетте бир нече презентацияларды бөлүшө турган платформалар бар. Алар Slideshare, Google Slide Share ж.б.

Эми Slideshare (slideshare.net) платформасын көрөлү. Бул платформа эң ыңгайлуу, акысыз жана функционалдуу. Сиз каалаган MS Power Point презентацияңызды бул платформа аркылуу бөлүшө аласыздар жана каалагандай сиз издеген тема боюнча презентация таап аласыз.

Темага карата түзүлгөн тапшырмалар:

1. Кызыктуу тема боюнча презентация даярдаңыз.
2. Сиздин презентацияңыз схема, сүрөттөрдү, таблицаларды камтып тургандай болсун.
3. Презентацияны жасалгалап, анимациясын коюңуз.
4. Slideshare платформасына катталыңыз.
5. Эми презентацияңызды жүктөңүз.

Суроолор:

1. Презентация деген эмне?
2. Анимация деген эмне?
3. Кандай программалардын жардамы менен презентацияларды даярдоого болот?
4. Презентация жасоонун эрежелерин билесизби? Билсеңиз алар кандай? Эмне үчүн аларды билүүбүз керек?

5. Интернеттеги кандай презентация түзүү платформалары бар экен? Алардын артыкчылыктары эмнеде экен?
6. Интернетке презентация жүктөөнүн этаптарын айтып бериңиз.

8. Санарип сүрөттөр менен иштөө.

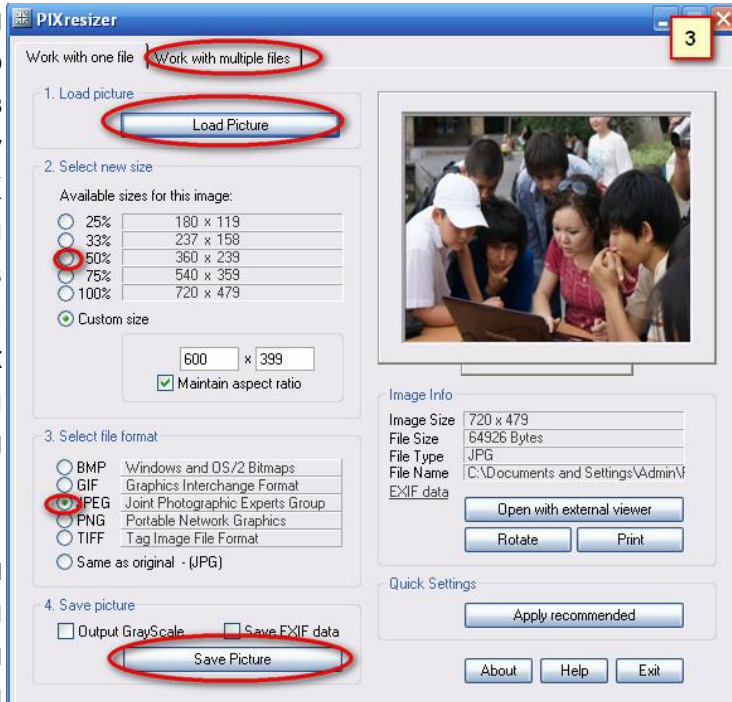
Сүрөттөрдү Интернетке жүктөө жана бөлүшүү.

Санарип сүрөттөр Интернетте абдан таасирлүү болуп, алар чоң ролду ойнойт. Анткени, каалаган текст же сүйлөм сүрөттөр, коллаждар аркылуу жеткиликтүү берилет жана бул бизге эң маанилүү. Ал сүрөттөрдү интернетке жүктөөрдүн алдында аларды оңдоп-түзөөнүн үстүндө иштөө керек.

Интернетке жүктөлө турган сүрөттөрдүн сапаты мыкты болушу кажет. Ошондуктан, эң биринчи кезекте, алардын сапатына терең маани беребиз. Сүрөттөрдүн үстүндө иштөө үчүн Google Photo, GIMP, Paint.net жана башка ушул сыяктуу программалардын мүмкүнчүлүктөрүн пайдаланабыз.

Эгерде сиз көп сүрөттү интернетке жүктөөнүн алдында турсаңыз жана ал сүрөттөрдүн көлөмү кеминде 4 МБ болсо, анда алардын көлөмүн азайтышыңыз керек. Анткени жүктөө үчүн көп убакыт кетиши мүмкүн жана Интернет баракчалары үчүн 1 МБ болгон көлөмдөгү сүрөттөр жетиштүү. Эгер сиз сүрөттү конкурска жиберип жаткан болсоңуз, анда көлөмүн азайтпайсыз.

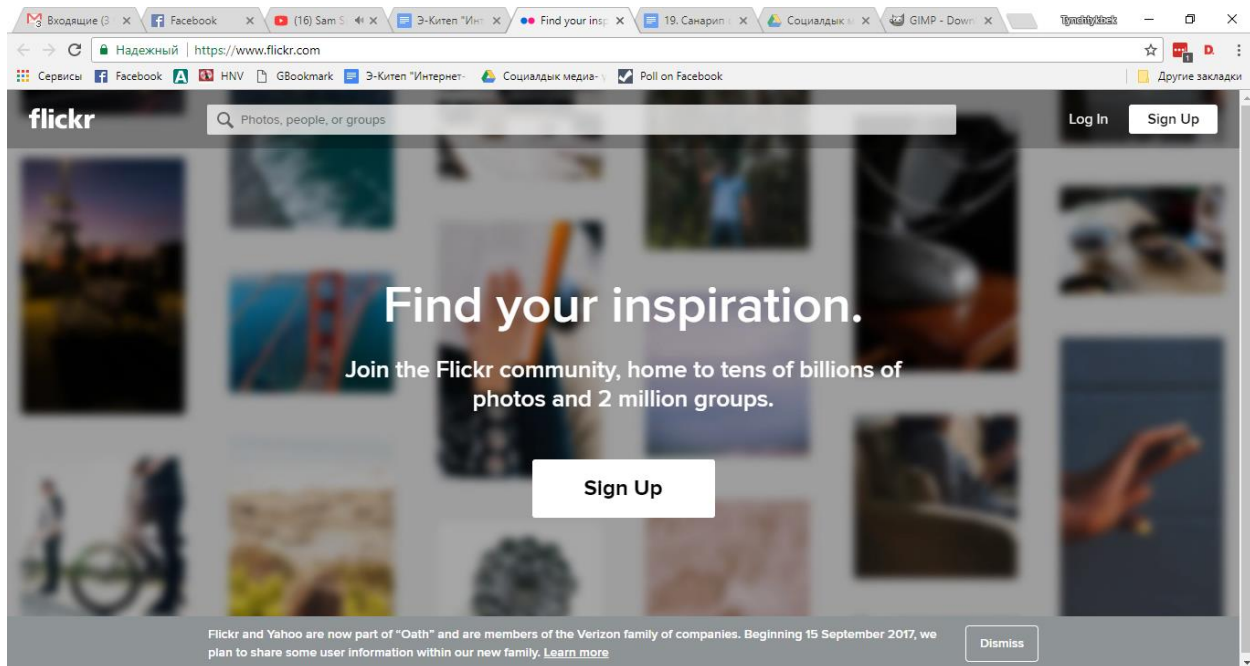
Интернетте сүрөттөрдүн көлөмүн азайтуучу көптөгөн программалар бар. Алардын ичинен акысыз жана абдан эффективдүү программа болуп бул - PIX Resizer эсептелет. Бул программа аркылуу жалгыз сүрөттү же куржундун ичиндеги бардык сүрөттөрдү бир буйрук менен аткарып койсо болот. Бул программаны интернеттен <http://pixresizer.en.softonic.com/> линк аркылуу жүктөп алуу керек. Жүктөп бүткөн соң, программаны компьютерге орнотуп, аны колдоно алабыз. Программанын негизги бетинде иштөөнүн эки

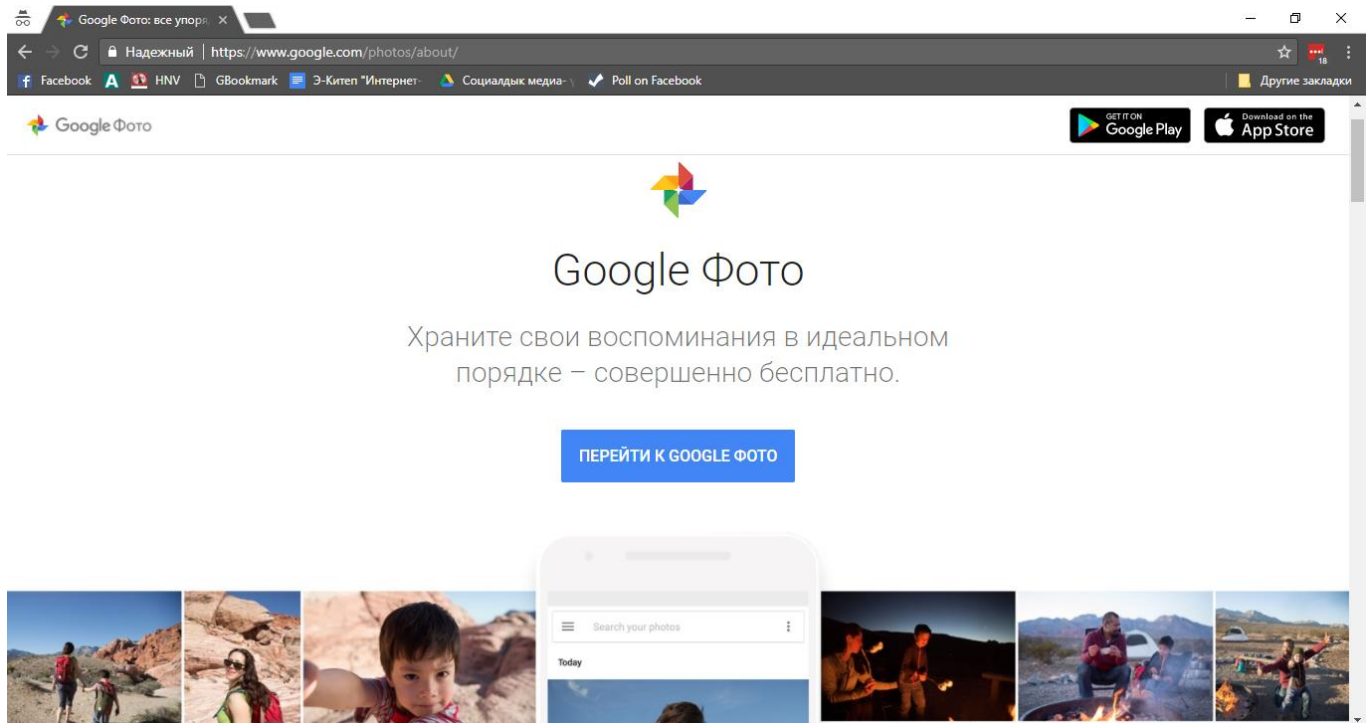
варианты бар – биринчиден бул бир гана сүрөт менен иштөө жана экинчиси - бир нече файлдар менен иштөө. Биз бул мисалыбызда (3-сүрөт) бир сүрөт менен иштейбиз. Биз тандап алган сүрөттү тапкан соң, ал сүрөттү керектүү өлчөмгө (пайызга) кичирейтебиз. PIX Resizer программасы көлөмдү гана азайтпастан, башка форматтарга сактоочу конвертер да болуп саналат. Демек сүрөттү BMP, GIF, JPEG, PNG, TIFF форматтарына которгонго мүмкүнчүлүк ала алабыз. Керектүү форматка которгон соң сүрөттү сактап коесуздар.

Эми сүрөттү интернетке жүктөйбүз. Интернетте сүрөттөрдү сактаган платформалардын азыр эң популярдуулардын бири - бул Flickr.com жана Google Photo платформалары.

Flickr платформасы аркылуу сүрөт жүктөө үчүн биз <http://www.flickr.com/> дереги аркылуу каттасак болот. Сиз өзүңүздүн Google же Facebook аккаунттарыңыз аркылуу жеңил каттасаңыз болот. Кийинки баракча аркылуу сиз сүрөттөрүңүздү Flickr сайтына жүктөй аласыз. Ар бир жүктөлгөн сүрөткө Flickr сайты аркылуу уникалдуу линк берилет жана ал сүрөттөрдү сиз социалдык тармактар аркылуу бөлүшө аласыз.

Google Photo платформасы аркылуу сиз сүрөттөрүңүздү жана виртуалдык альбомдорунуздү бөлүшө аласыз (6-сүрөт). <https://photos.google.com/> Эгерде сиз дареги аркылуу кирсеңиз, анда бул баракчага өз сүрөттөрүңүздү жүктөп, ал сүрөттөрүңүз менен бөлүшсөңүз болот. Фотолорду сактаганга идеалдуу платформа болуп саналат. Сүрөттөрүңүз жоголуп кетиши мүмкүн, ошондуктан онлайн сактоо абдан пайдалуу.

Тапшырмалар:

1. Эң мыкты деген үч сүрөттү даярдап алыңыз.
2. Даяр болгон сүрөттөрдү керектүү форматта сактаңыз.
5. Photos.google.com сайты аркылуу сүрөттөрдү Интернетке жүктөңүз.

Суроолор:

1. Сүрөттөрдү өзгөртүүчү программалар менен иштеп жүрдүңүз беле?
2. Сүрөттөрдү сактоонун кандай форматтарын билесиз?
3. Интернетке сүрөттөрдү жүктөөчү кандай сайттар бар?
4. Интернетке сүрөттөрдү жүктөөнүн ыкмаларын түшүндүрүп, көрсөтүп бериңиз.

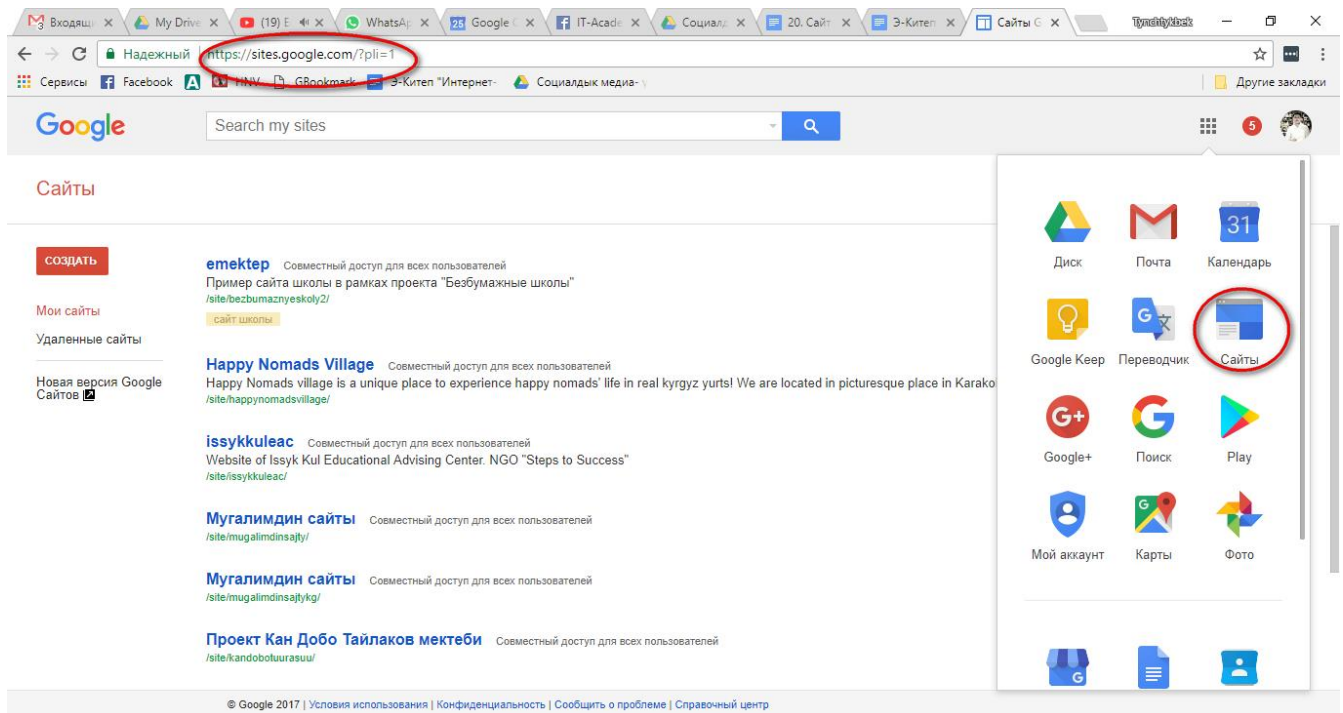
9.Сайт түзүү

Мисалда Google Sites кызматы

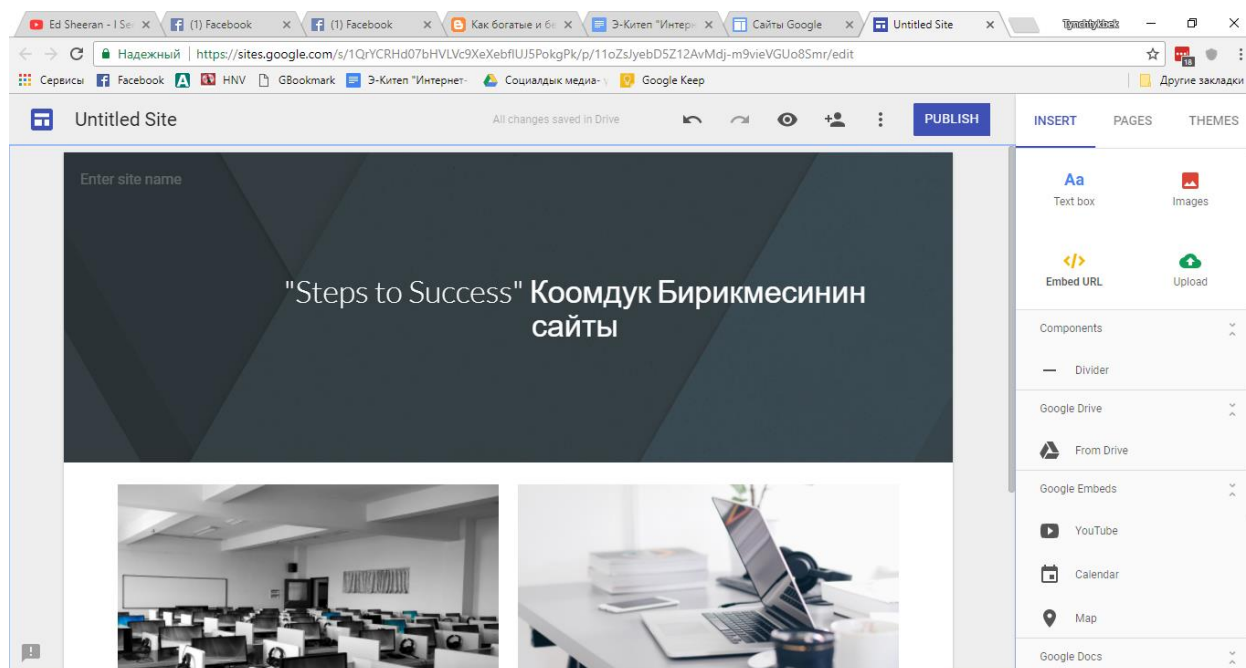
Интернетте миллиондогон вебсайттар бар. Кээ бир вебсайттар жаңылык агенстволору, издөө сервистери ж.б. болуп бөлүнөт. Көпчүлүк адамдын оюнда вебсайтты программисттер гана жазат жана иштете алышат, ал эми калган адамдар – кардарлар. Алар жөн гана вебсайттын баракчаларын ачып окушат. Бирок, азыркы учурда Интернетте акысыз вебсайтты жөнөкөй интернет колдонуучу (программист эмес) деле ачып, анын мазмунун жазып, мультимедия кошо алат.

Биз сөз кыла турган сервис бул Google Sites. Өзүнүн аты айтып тургандай бул сервис аркылуу вебсайт жасаса болот жана бул сервис Google корпорациясына таандык. Биз бул сервисти тандап алганыбыздын бир нече себеби бар. Биринчиден сиз доменге акча төлөбөйсүз. Домен – бул сиздин вебсайттын аты, жана аны домен сатуучулардан каттоодон өтүп, доменди сатып аласыз, жана жыл сайын төлөп турасыз. Бирок, эгерде сиз үчүн вебсайттын атынын кооздугу кызыктырбаса, анда доменди сатып албай эле Google Sites сервисин колдонуп баштасаңыз болот. Вебсайтты өнүктүрүп алган соң деле домен сатып алып сайтка кошуп койсо болот.

Google Sites платформасында биз бүгүн вебсайт ачканды үйрөнөбүз. Биринчиден өз Gmail почтаңызга логиниңизди жана сыр сөзүңүздү жазып кириңиз. Жогоруда “Сайттар” буйругун көрөсүздөр (1-сүрөт). Бул сайттарга кирүүнүн биринчи жолу, кийинки жолу болуп <https://sites.google.com/> дареги аркылуу да бул сервиске кирсе болот. Кийинки баракчага сиз (2-сүрөт) өз сырсөзүңүздү жазасыз. Эми биз вебсайт түзүүгө даярбыз.

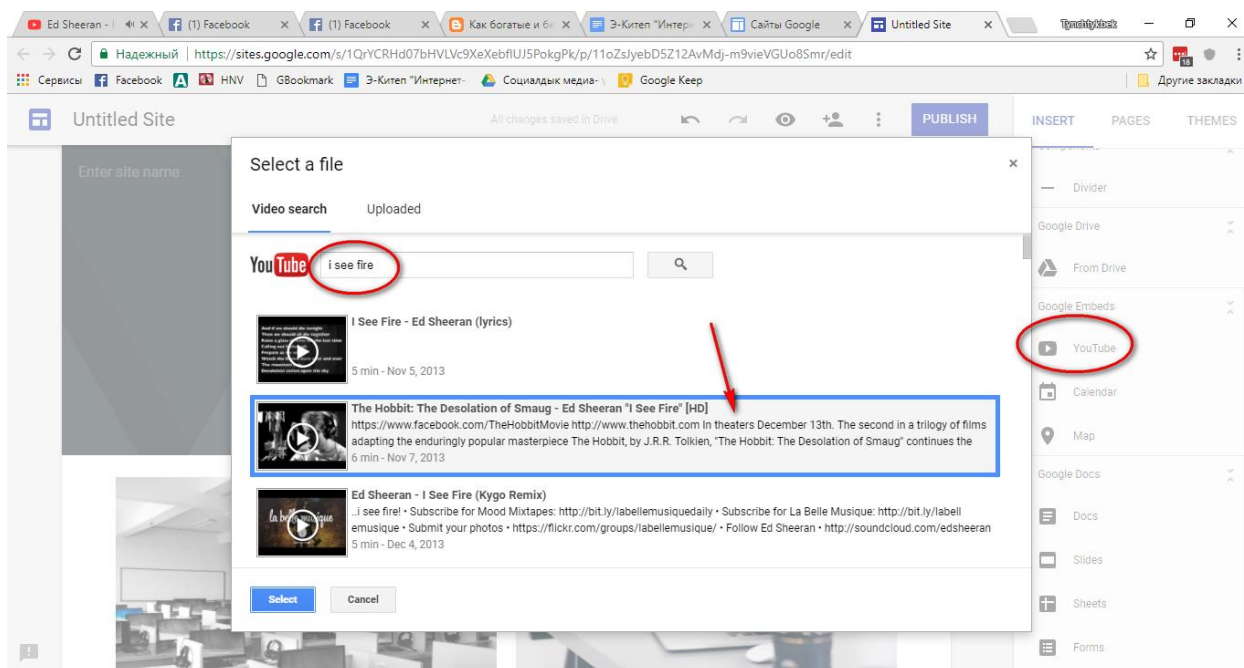
Кийинки баркачадан сиз өз сайтымды “баштоо” буйругун аткарасыз (3-сүрөт). Кийинки учурда киргениңизде сиздин вебсайт бул жерде тизмеде болот. Сиз бир эле эмес бир нече вебсайт ачсаңыз болот. Эми өз вебсайтыңыздын калыбын (шаблон) тандап алабыз. Азырынча биз ичи бош калыпты тандап алабыз жана вебсайттын атын жазабыз. *Эсиңизде болсун*, вебсайттын аты кыска жана латын тамгалары менен жазылышы керек. Атынан тышкары сайт тууралуу кыскача маалымат жазып койсоңуз болот.

Эми биз вебсайтыбызга кире алабыз. Сиз бош вебсайтты көрөсүз. Сайт баракчалардан турат, демек сиз аларды сайтка кошушуңуз керек (4 - сүрөт). Жаңы веб баракчаны ачып, аны мазмуну менен толтурушуңуз керек. Дагы бир буйрукту көрүп турасыздар, ал аркылуу сиз бул вебсайтка маалыматтарды кошуу үчүн башка адамдарды да кошсоңуз болот. Демек, вебсайттын үстүндө иштөөгө бир нече адамдын бирге иштөөсү да жарайт, ал вебсайттын мазмунунун ыкчам толуп туруусуна шарт түзөт.

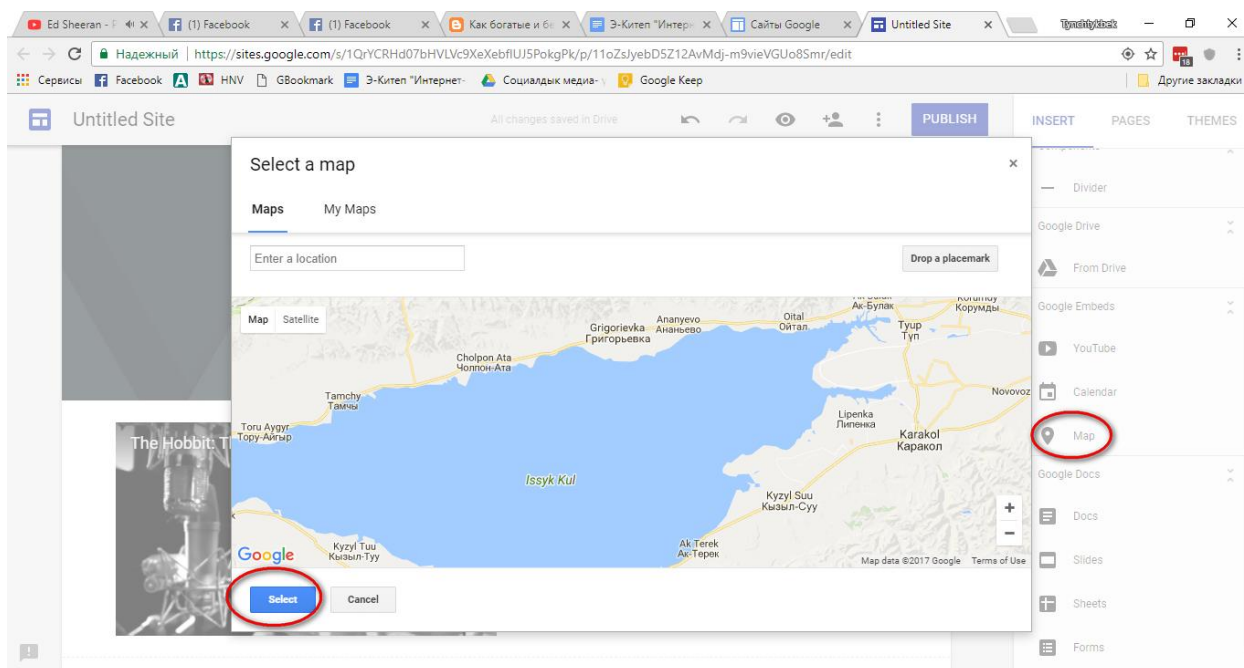
Вебсайтка кирген мазмунунун баардыгы Google корпорациясынын серверлеринде сакталат жана Google Sites командасынын жардамы менен ар дайым иштеп турат. Ошондуктан сиз вебсайт түзүү үчүн сервер сатып алып же программистке акча төлөөңүздүн кажети жок.

Вебсайтка текст жана сүрөттөрдөн тышкары видеолорду жайгаштырса болот. Ал үчүн сиз Youtube сайтына сиз каалаган видеону биринчи жайгаштырып, андан соң сайтка сүрөт киргизгендей эле алып келсеңиз болот. Болгону сиз видеонун URL дарегин көрсөтүүңүз керек.

Негизинен эле сиздер мазмунуну вебсайтка башка сайттардан Youtube, Google Photo, Slideshare.net. Google maps көчүрүп келгениңиз эп болот, биринчиден вебсайттын баракчалары тезирээк ачылып турат, экинчиден вебсайттын чектелген көлөмү тез толуп калуусунан сактап турат.

Google Sites аркылуу вебсайт түзгөндө Google корпорациясынын бардык кызматтарын колдонууга мүмкүнчүлүк түзөт. Мисалы Google Maps карталар усулун колдонсок болот. Ал үчүн биз <http://maps.google.com> дареги аркылуу кирип Ысык-Көлдүн картасын табабыз. Картаны тапкан соң аны сактап коюу керек. Андан соң ал картанын URL дарегин көчүрүп алып вебсайтыңызга алып келесиз. Вебсайттан Google Maps аркылуу картаны жайгаштырасыз. Ал үчүн картанын URL дарегин көргөзөсүз.

Эми бул карта веб-баракча болуп сакталып калды. Бул баракча аркылуу картаны кадимки Google Maps картасы аркылуу жакындатып жана алыстатса болот.

Темага карата тапшырмалар:

1. Сиз билген вебсайттарды тизмелеп көрүңүзчү.
2. Вебсайт түзүүчү сервиске катталыңыз.
3. Вебсайт түзүүнүн шаблонун тандап алыңыз.
4. Вебсайт түзүүнүн белгилүү бир багытын тандап коюңуз (М. мугалимдер, окуучулар, ата-энелер ж.б.у.с.).
5. Керектүү маалыматтарды, сүрөттөрдү, видео-файлдарды, презентацияларды ж.б. топтоп алыңыз.
6. Вебсайтты көзөмөлдөө үчүн досуңузду да кошуп коюңуз.
7. Даяр болгон материалдарды сайтка жайгаштырыңыз.
8. Бардыгы даяр болгон соң, аны Интернетке жүктөнүз.

Суроолор:

1. Вебсайт деген эмне? Домен дегенди кандай түшүнөсүз?
2. Вебсайтты эмне үчүн колдонобуз?
3. Сиздин жеке вебсайтыңыз кандай багытта болушун каалайсыз? Башка да ошондой вебсайттарды издеп көрдүңүз беле?
4. Вебсайт түзүүчү Интернеттеги кандай программалар менен таанышсыз?
5. Бир эле вебсайтты бир нече адам көзөмөлдөөгө болобу?
6. Вебсайт түзүүнүн этаптарын көрсөтүп, айтып бериңиз.
7. Вебсайтка маалыматтарды, сүрөттөрдү, видео-файлдарды, презентацияларды ж.б. киргизүүнүн жол-жоболорун айтып, көрсөтүп бериңиз.

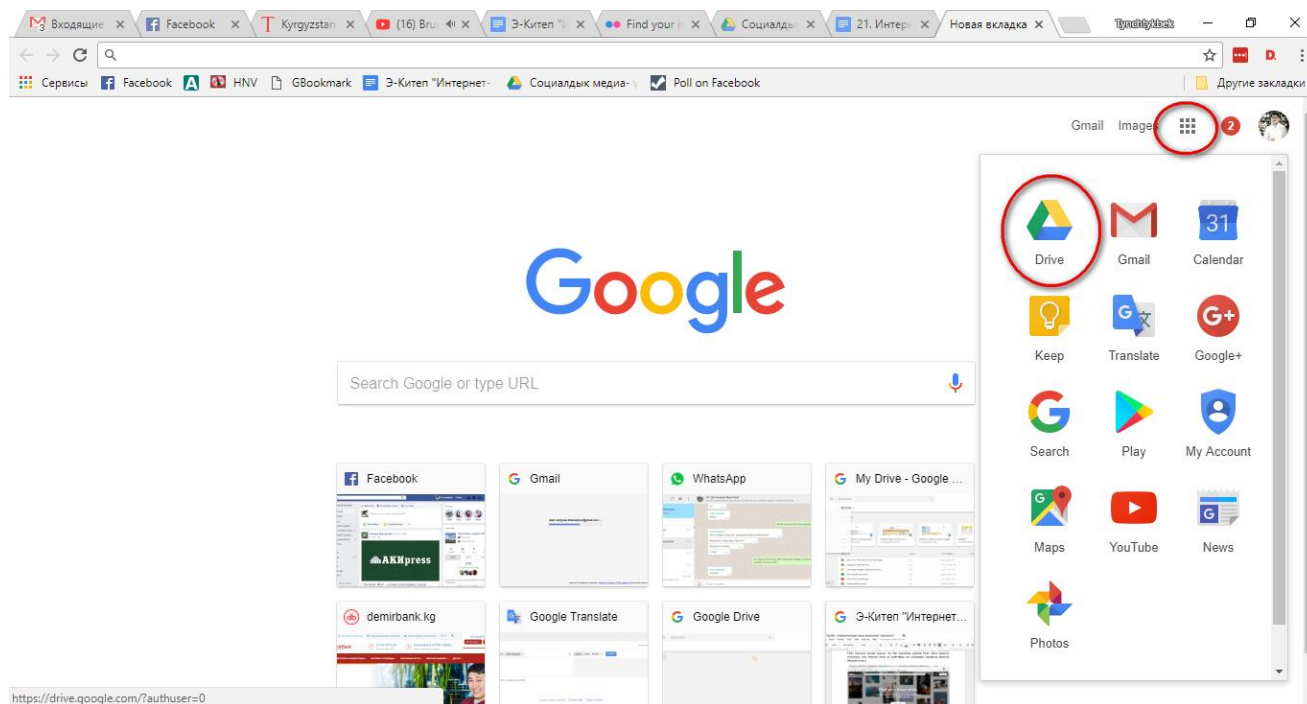
10. Интернетке документтерди сактоо жана аларды бөлүшүү

(Google Documents кызматы)

Сиздер жакшы билген MS Word, Excel, Power Point программалары аркылуу документтерди, финансылык отчетторду жана презентацияларды электрондук почта менен жөнөтчүсүздөр. Сиздин документиңизди алган адам, аны оңдоп же кошумча кошуп, аны кайрадан сизге жөнөтчү. Эгерде сиз бул документти кайрадан ага жөнөтсөңүз, анда башаламандык келип чыгат. Демек, бул процесс өтө ыңгайсыз экени талашсыз.

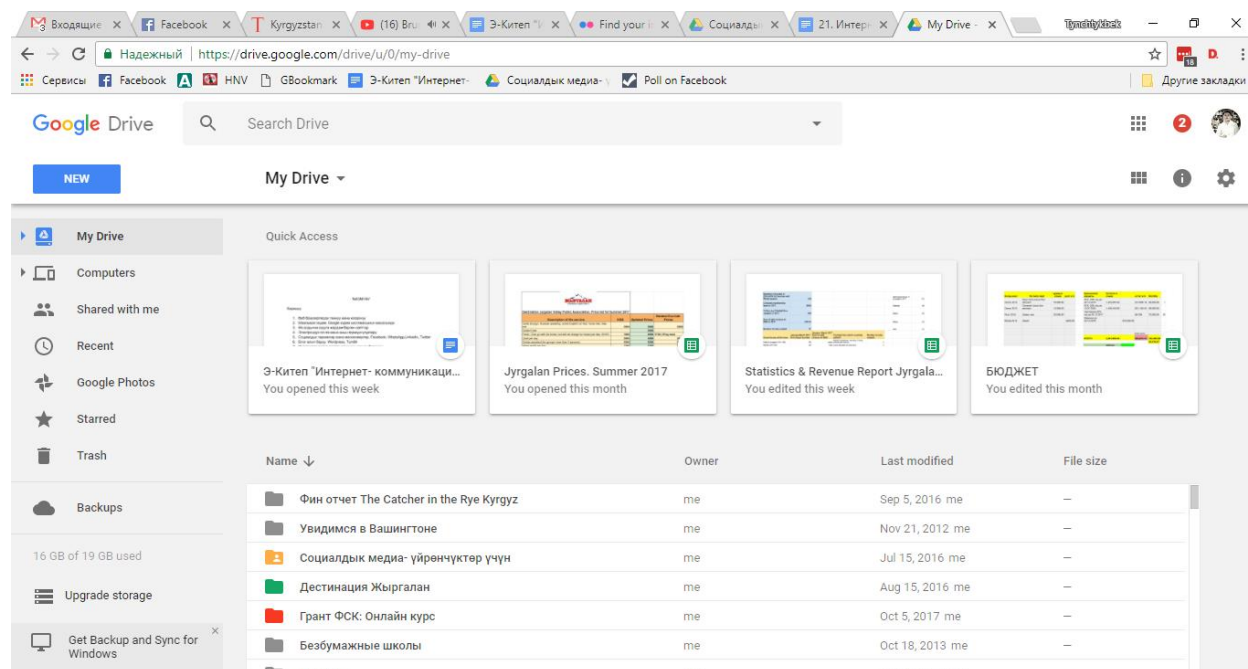
Google Documents кызматы аркылуу сиз документти интернетке жүктөөгө жана башка адамдар менен бөлүшүүгө мүмкүнчүлүк аласыздар. Алар сиздин документти интернеттен ачып, кошумчаларын жаза алышат. Алардын жазып жатканын сиз да көрүп турасыз.

Интернетте документтерди сактоо - бул маалыматтарды сактоонун заманбап түрү. Мында сиздин документиңиздин жоголуп кетүү коркунучу болбойт. Аларды интернетке туташкан каалаган компьютер аркылуу <https://docs.google.com/> дереги же Gmail почтаңыз аркылуу таба аласыз (1-сүрөт).

Google Document кызматын (2-сүрөттөн) көрүп турганыңыздай, сиздин бардык

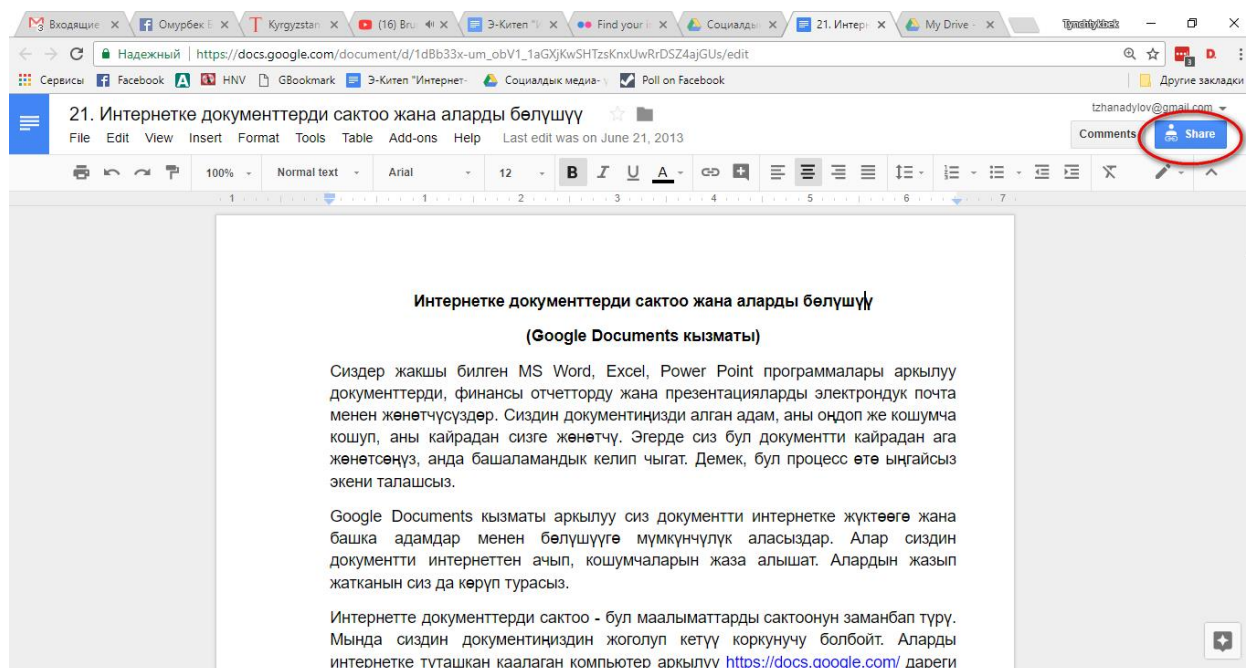
документтериңиз сакталып турат, аларды атайын бир папкаларга салып койсо болот.

Эгерде сиз документти жүктөбөй койгон болсоңуз, анда документти башынан баштап эле бул кызмат аркылуу ачсаңыз болот. Бул документ сиз жакшы билген MS Word программасына абдан окшош, ошондой эле мында көпчүлүк операцияларды аткара аласыз.

Эми Google Documents кызматынын эң кызыктуу жана пайдалуу буйругу - бул документтерди башка адамдар менен бөлүшүү болуп саналат. Алар эми сиз менен бирге эле бул документке өз текстин киргизип, оңдой алышат.

Эгерде документти биринчи ачып, анын үстүнөн иштеп баштаган адам сиз болсоңуз, демек сиз бул документтин ээси болосуз жана башка адам бул документти жок кыла албайт. Башкалар менен бөлүшүп жатып, алардын ролун аныктап койсоңуз болот. Алар редактор укугуна же жөн гана окуй ала турган, бирок оңдой албаган ролдорго ээ боло алышат

Сиз кандайдыр бир жарыяларды да Интернетте бөлүшсөңүз болот.

Демек ар түрдүү документтерди интернетке жайгаштырып, аларды башкалар менен бөлүшүү абдан оңтойлуу.

Эске ала турчу нерсе, бир гана Word программасындагы документтерди гана эмес, сиз билген Excel, Power Point, Paint программаларынын кызматтарын да колдонууга болот.

Тапшырмалар:

1. Gmail почтаңызды ачыңыз.
2. Жаңы документ ачып, анын биринчи барагына Сиз жактырган кинолордун, актерлордун, ырчылардын тизмесин жазыңыз.
3. Даяр болгон документти Google docs го жүктөп коюңуз.
4. Google docs тагы документке досуңуздун да кошумча кошуп, тизмени толуктоосун сураңыз.
5. Табитиңизге жараша бир нече папкаларды түзүп коюңуз.
6. Power Point, Paint программаларын колдонуп, аларды да башкалар менен бөлүшүңүз.

Суроолор:

1. Gmail почтаңызды буга чейин түздүңүз беле?
2. Документтерди Буга чейин башка бирөөгө кантип жөнөтчү элеңиз?
3. Жаңы документти кантип ачат?
4. Документти кантип жүктөдүңүз?
5. Даяр документти башкалар менен кантип бөлүшөсүз?
6. Презентацияны башкалар менен бөлүшүүгө болобу?

11. Ачык Билим Берүү Ресурстарын колдонуу

Интернетте Ачык Билим Берүү Ресурстарын (АББР) колдонууну билүү абзел. Интернет аркылуу азыр билим алуу ыңгайлуу. Мисалы онлайн курстар аркылуу билим, илимий даража алса болот. Ачык курстар аркылуу каалаган жерде, каалаган учурда билим алса болот.

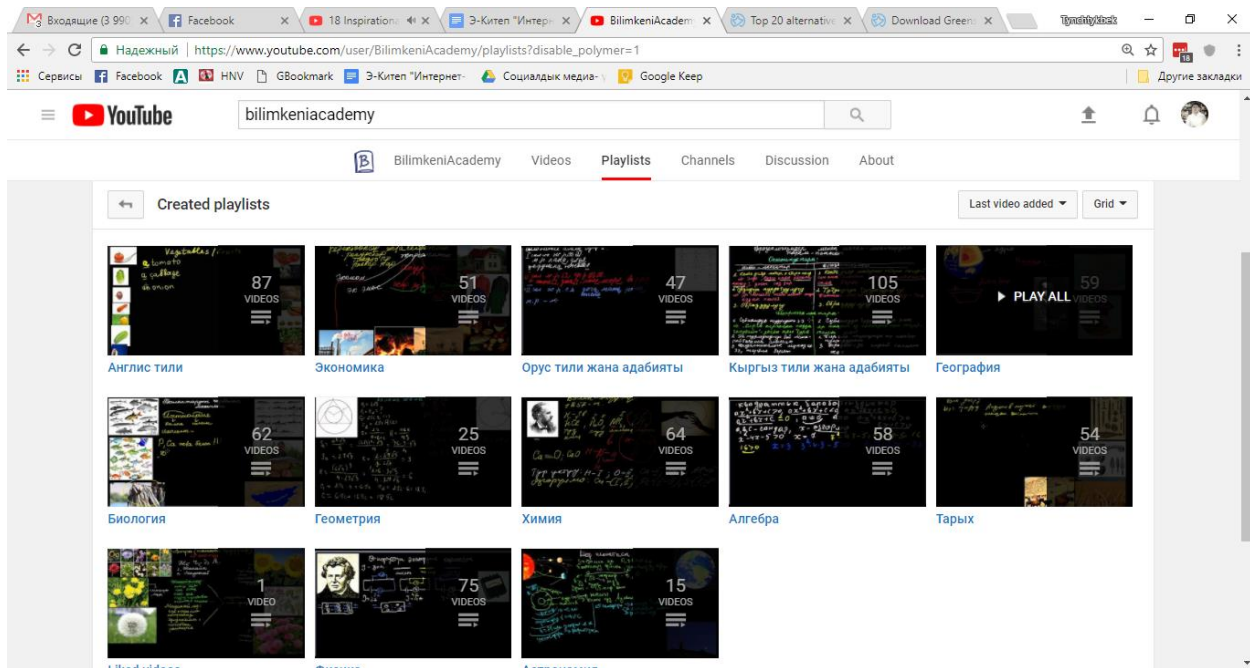
Khan Academy:

Гарвард жана MIT университеттеринин бүтүрүүчүсү Салман Хан негиздеген сайт. Бул сайтта миңдеген видеосабактар бар. Гарвардды бүткөн мугалимден билим алгыңыз келеби? Анда <https://www.khanacademy.org/> сайтына баш багыңыз.

The screenshot shows a web browser window with multiple tabs. The active tab is Khan Academy, displaying a video titled "Shifting absolute value graphs". The video content shows a graph of the absolute value function $y = |x|$ on a Cartesian coordinate system. The x-axis and y-axis both range from -5 to 5. A point is marked at (2, 2) with a label "21 energy points". Text on the screen says "the absolute value of that is going to be two." The video player interface includes a progress bar at 0:10 / 6:11, a "Was this video helpful?" poll with "Yes" and "No" buttons, and a "See 2 lessons" button. The left sidebar shows a list of topics under "MATHEMATICS II > ABSOLUTE VALUE & PIECEWISE FUNCTIONS", including "Shifting absolute value graphs", "Practice: Shift absolute value graphs", "Scaling & reflecting absolute value functions: equation", "Scaling & reflecting absolute value functions: graph", "Practice: Scale & reflect absolute value graphs", and "Graphing absolute value functions".

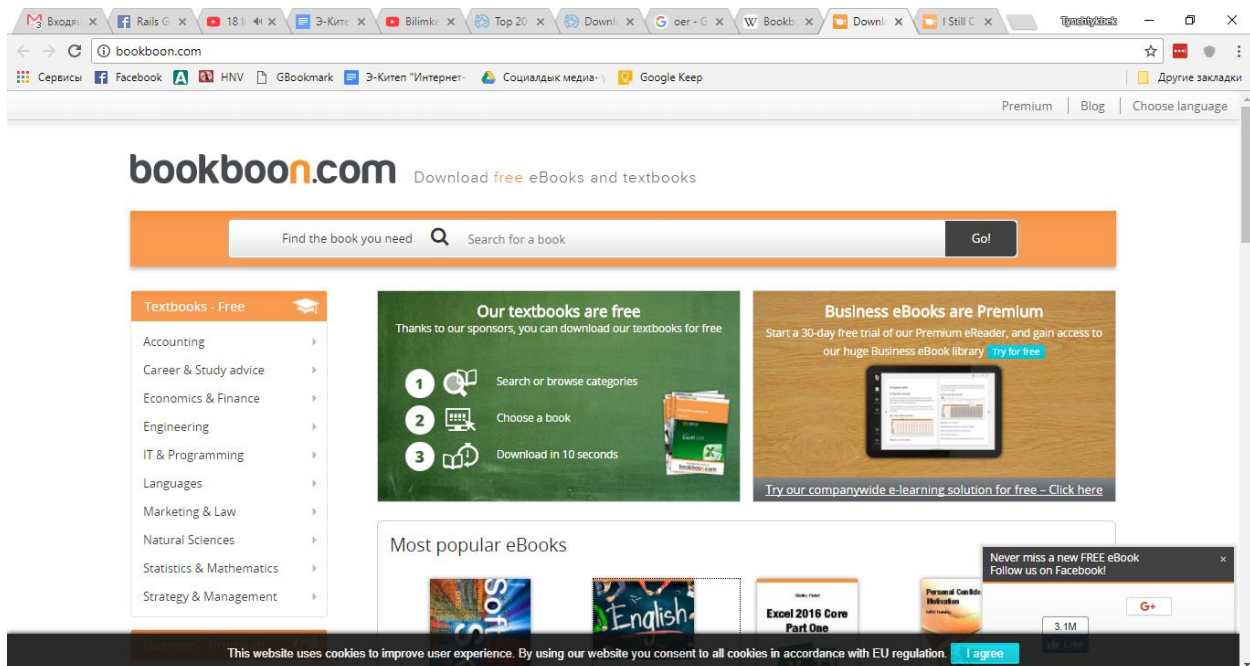
Билимкени Академиясынын видеосабактары:

Youtube каналында <https://www.youtube.com/user/BilimkeniAcademy> жайгашкан. 12 предмет боюнча 700 ашуун видеосабак бар.

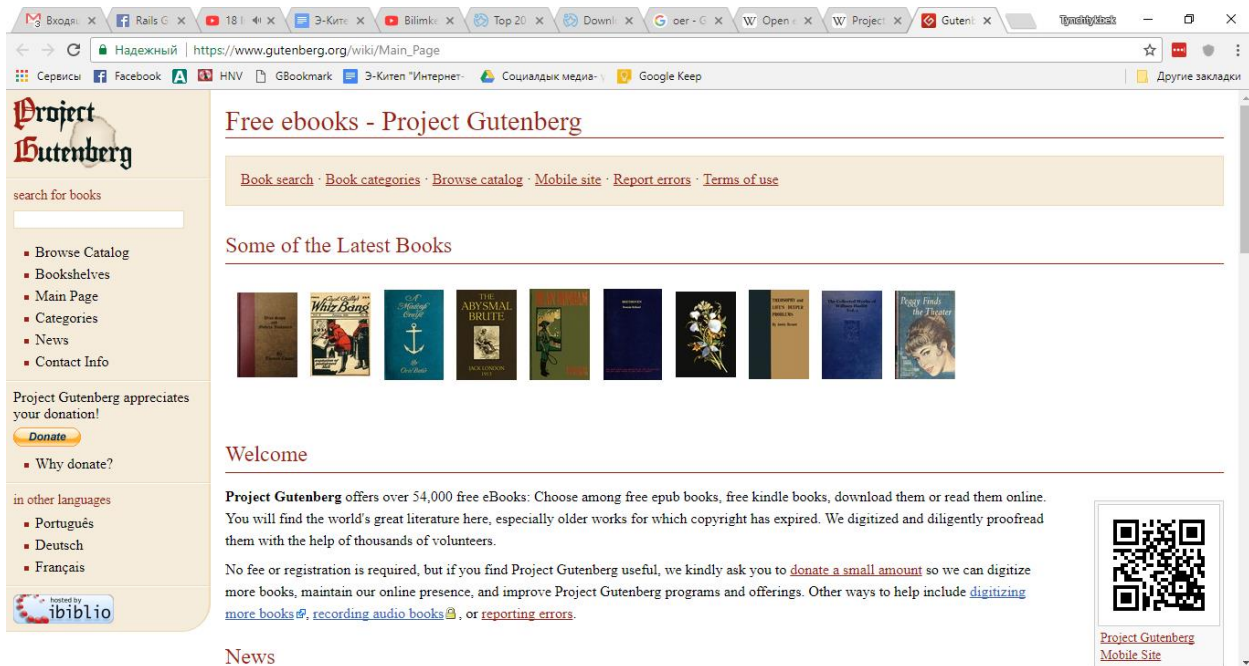

Bookboon.com. <http://bookboon.com/>

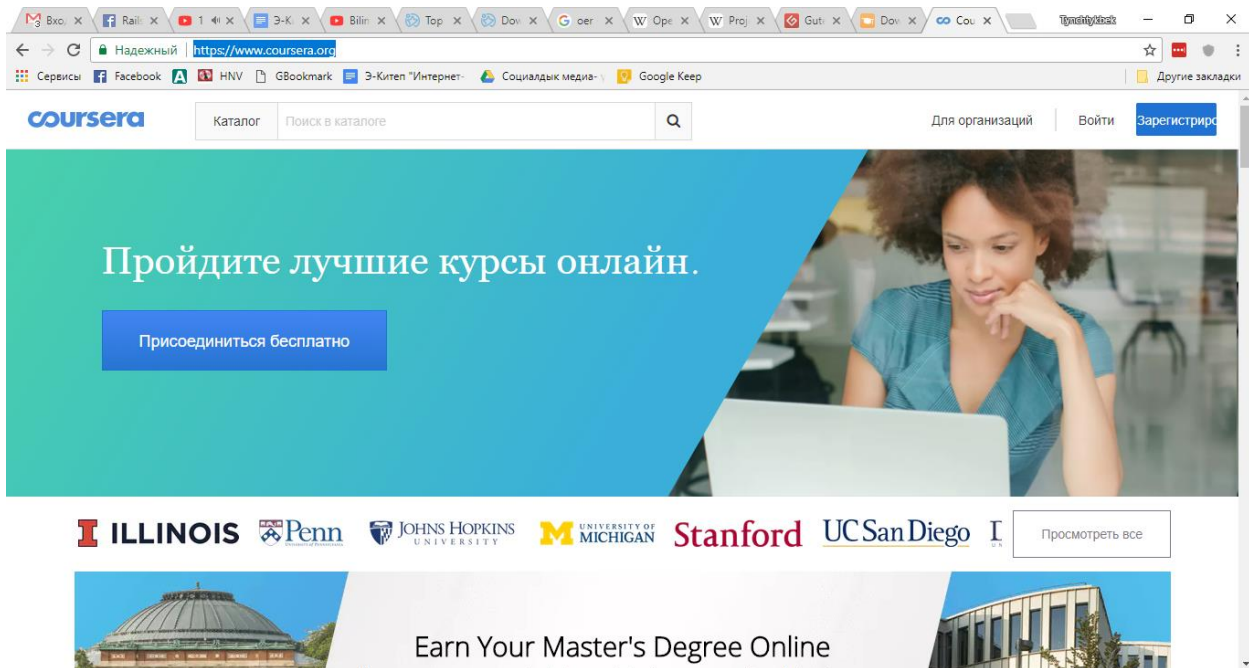
Бул вебсайт дүйнөдөгү эң ири электрондук китептердин жыйнагы бар сайт.

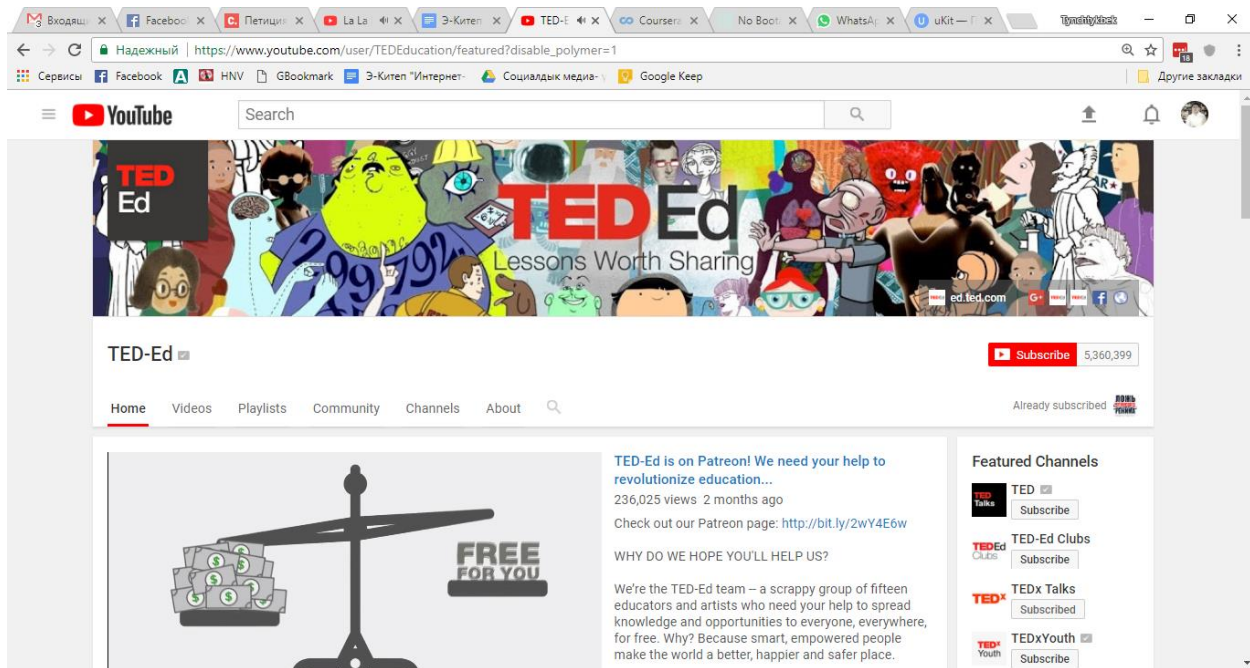
Project Gutenberg. 54,000 электрондук китепти камтыган, санарип китептерди алгачкы жолу жайгаштырып баштаган сайт.
http://www.gutenberg.org/wiki/Main_Page

Ал эми Coursera <https://www.coursera.org/> аркылуу сиз дүйнөнүн мыкты ЖОЖдорунан жана мугалимдеринен курс ала аласыңар. Акысыз же акча төлөнүүчү курстар болушу мүмкүн.

TED ED. <https://www.youtube.com/user/TEDEducation/> Бул Youtube каналында миңдеген видеосабактар бар. Сабактар анимацияланып жасалган жана кызыктуу.

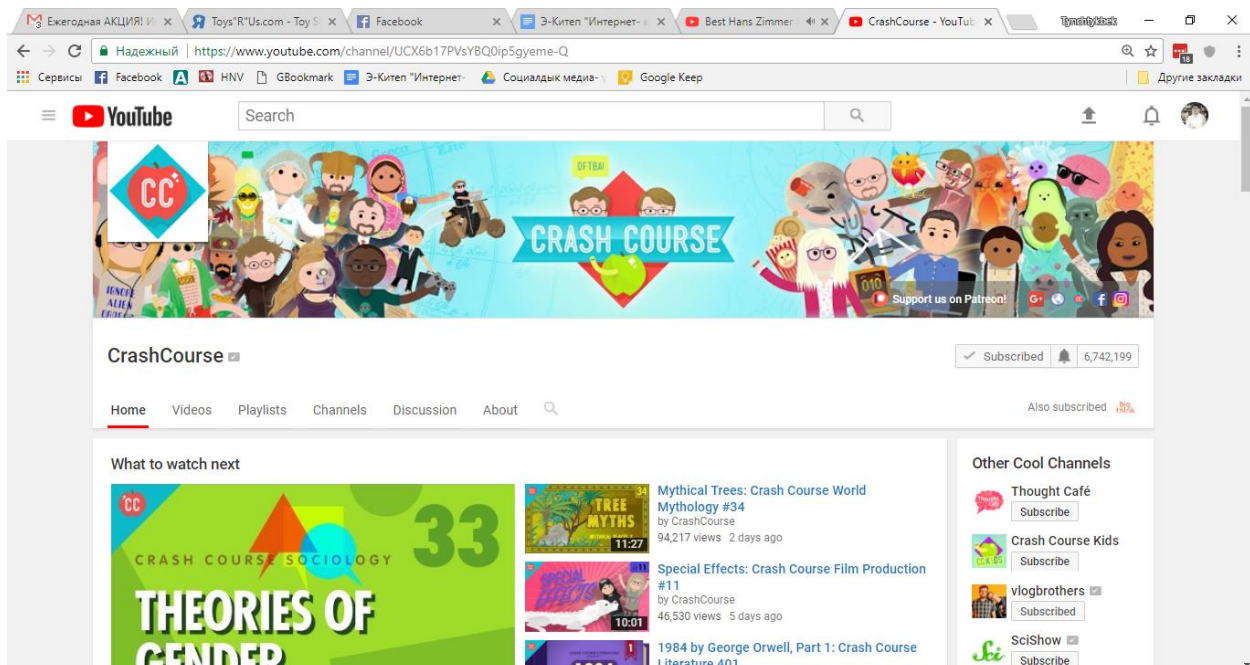

Crashcourse

видеосабактары:

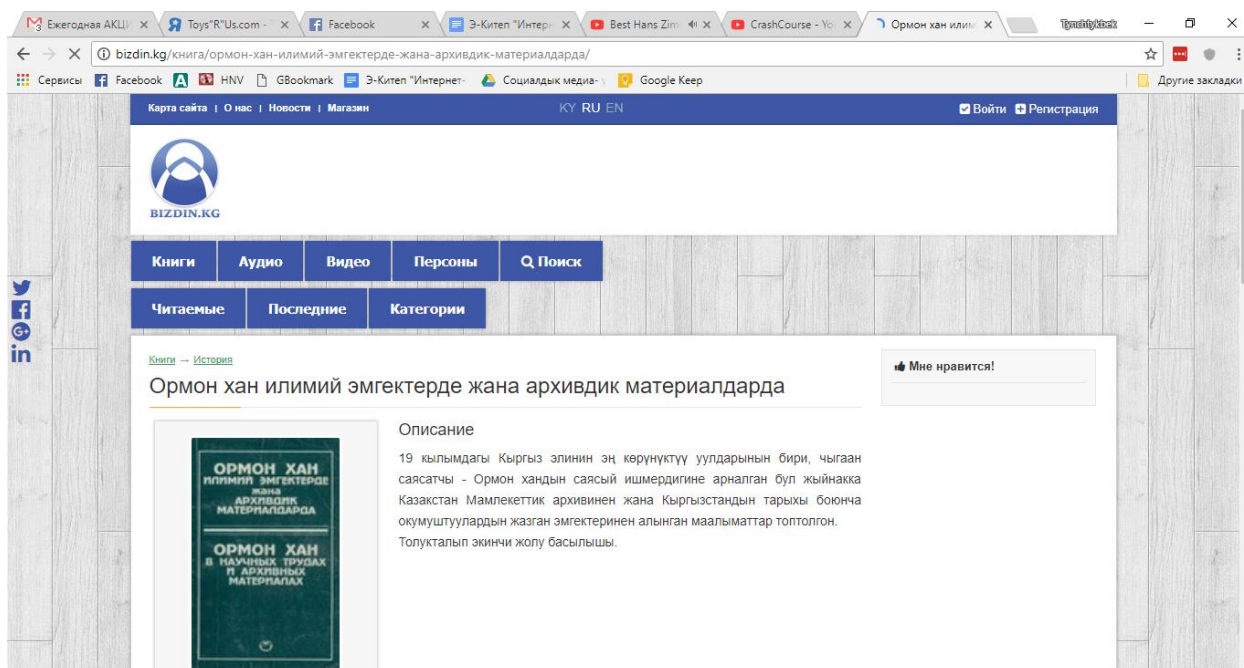
<https://www.youtube.com/channel/UCX6b17PVsYBQ0ip5gyeme-Q>

Темаларды мыкты анимациялар коштойт. Кызыктуу видеосабактар.

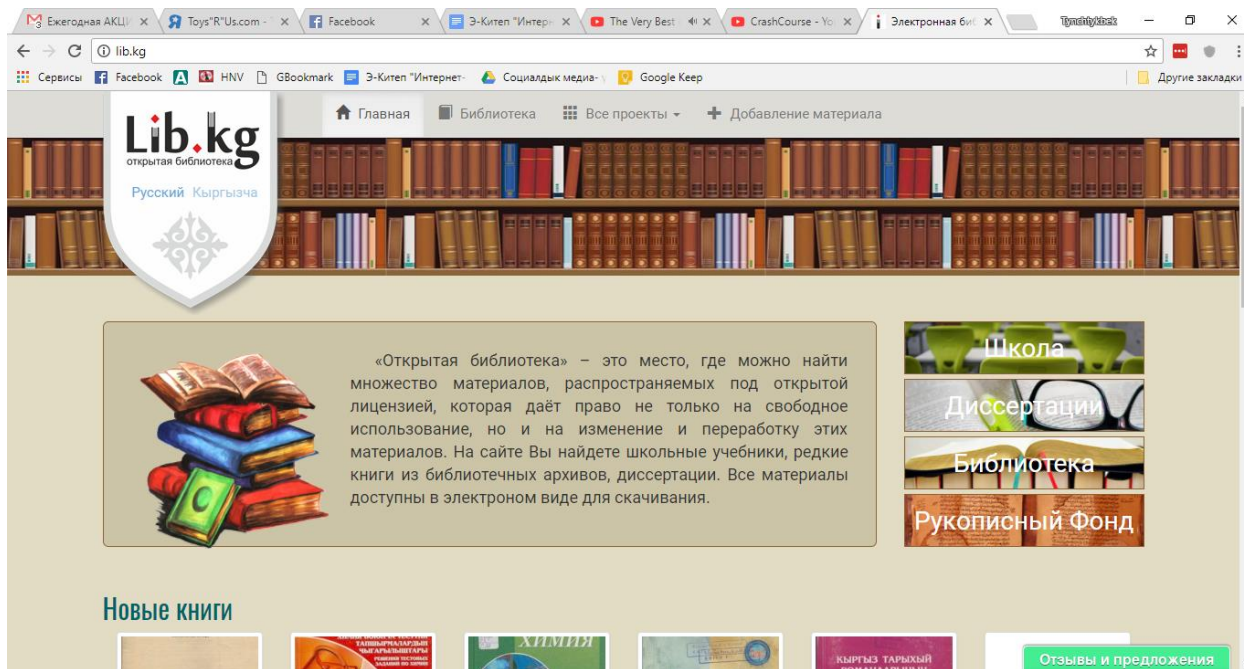
Bizdin.kg <http://bizdin.kg/>

Кыргыз онлайн китепканасы. Сайтта жүздөгөн китептерди жүктөп алып, окуса болот.

Lib.kg <http://lib.kg/>

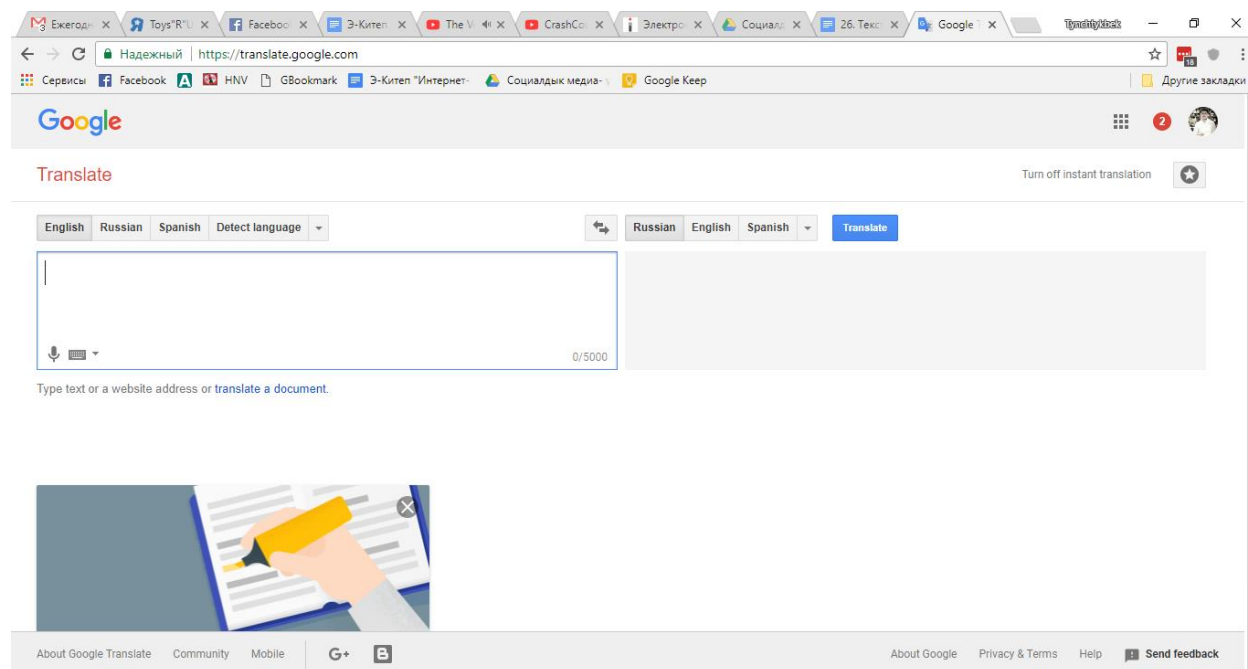
Кыргызстан онлайн китепканасы. Мектеп окуучуларынын китептери, илимий эмгектер ж.б адабият бар.

12. Тексттерди которуу (Google Translate)

<https://translate.google.com/>

Интернет мейкиндинде материалдардын англис тилиндеги мазмуну (контент) басымдык кылат. Андан соң немец, француз, япон, орус, араб жана башка тилдердеги материалдардын мазмунун көрө алабыз. Биздин кыргыз тил Интернет тармагынын мазмунунда жаңыдан гана өнүгүп келе жатат. Эгерде сиз билбеген тилдеги макаланы англис тилине же башка тилге ыкчам которгуңуз келсе, анда Google Translate (Котормочу) кызматы сизге каалаган текстти, макаланы которгонго жардам берет.

Сиз каалаган интернеттеги текстти көчүрүп алып (CTR+Copy) аны сол тарабына жайгаштырасыз (CTR+V) андан соң сиз кайсы тилге которулуусун тандайсыз. Азыркы учурда Google Translate кызматында 58 тил бар. Жакынкы арада кыргыз тилинин да бул кызматка кошулуусу күтүлүүдө. Азырынча биз (1-сүрөттө) текстти англис тилинен орус тилине которуп жатабыз.

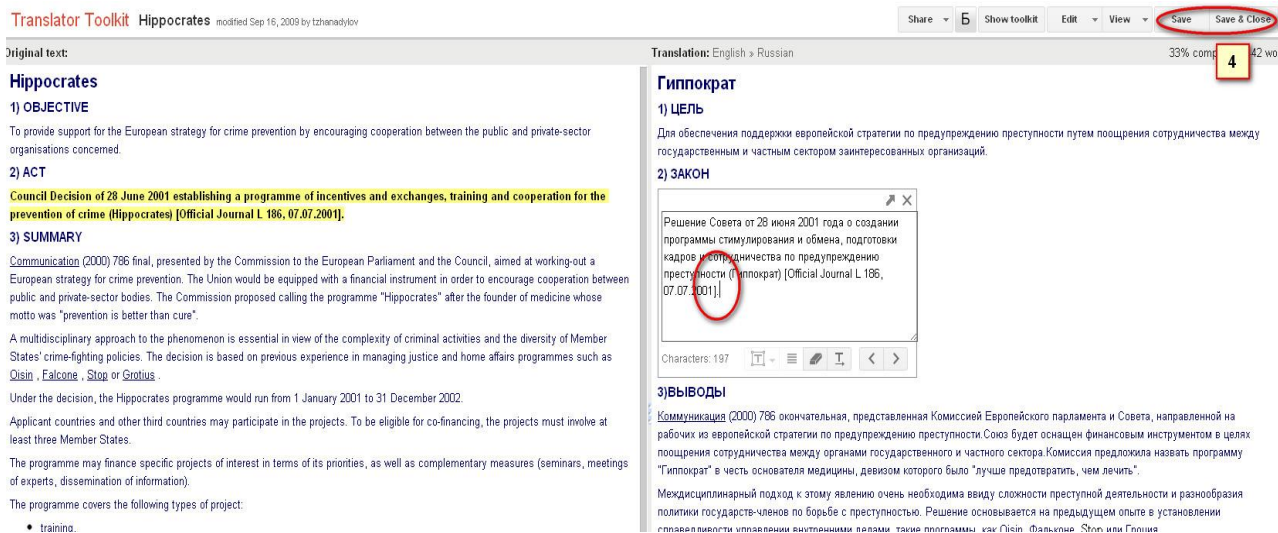
Тилди тандап алган соң “Котор” (Translate) буйругун беребиз жана сиздин тексттин которулушун көрөбүз.

Google Translate кызматы аркылуу тил үйрөнсө да болот. Ал үчүн сиз сөз айкалыштарын которосуз. Мисалы биз “Кош келиңиздер” деген сөз айкалышын кытай тилиндеги окулушун угуп көрөлү (2-сүрөт).

Ал эми бир толук документти которуу керек болсо сиз Google Translate кызматынын Translator Toolkit <http://translate.google.com/toolkit> усулун колдоно аласыз.

Сиз каалаган документти (MS Word) жүктөйсүз (3-сүрөт). Андан кийин сиз гана документти которуп баштайсыз. Сиз которуп жаткан саптар да көрүнүп турат (4-сүрөт). Которуу ишин бүткөн соң сактап коюп, аны Word форматында

компьютериңизге жүктөп алыңыз.

Темага карата түзүлгөн тапшырмалар:

1. Сиздин мектебиңиз жөнүндө бир макала же эссе даярдаңыз.
2. Google Translate кызматын колдонуп, даяр болгон макаланы англис тилине которуңуз.
3. Текстти бир тилден экинчи бир тилге которуунун жолун көрсөтүп бериңиз.
4. Сиз орус тилинде жазылган өзүңүздүн өмүр баяныңызды же жомокту англис тилине которуңуз.
5. Эми англис тилиндеги которулган сөздүн туура окулушун колонка аркылуу угуп көрүңүз.

Суроолор:

1. Google Translate кызматы аркылуу тил үйрөнүүгө болобу?
2. Тил үйрөнүп жатканда анын туура айтылышын кантип уга аласыз?
3. Бир тилден экинчи бир тилге маалыматты которууда кандай буйруктарды берүү керек?